

Αποτίμηση και Προκλήσεις του Κλάδου της Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα

ΕΝΩΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

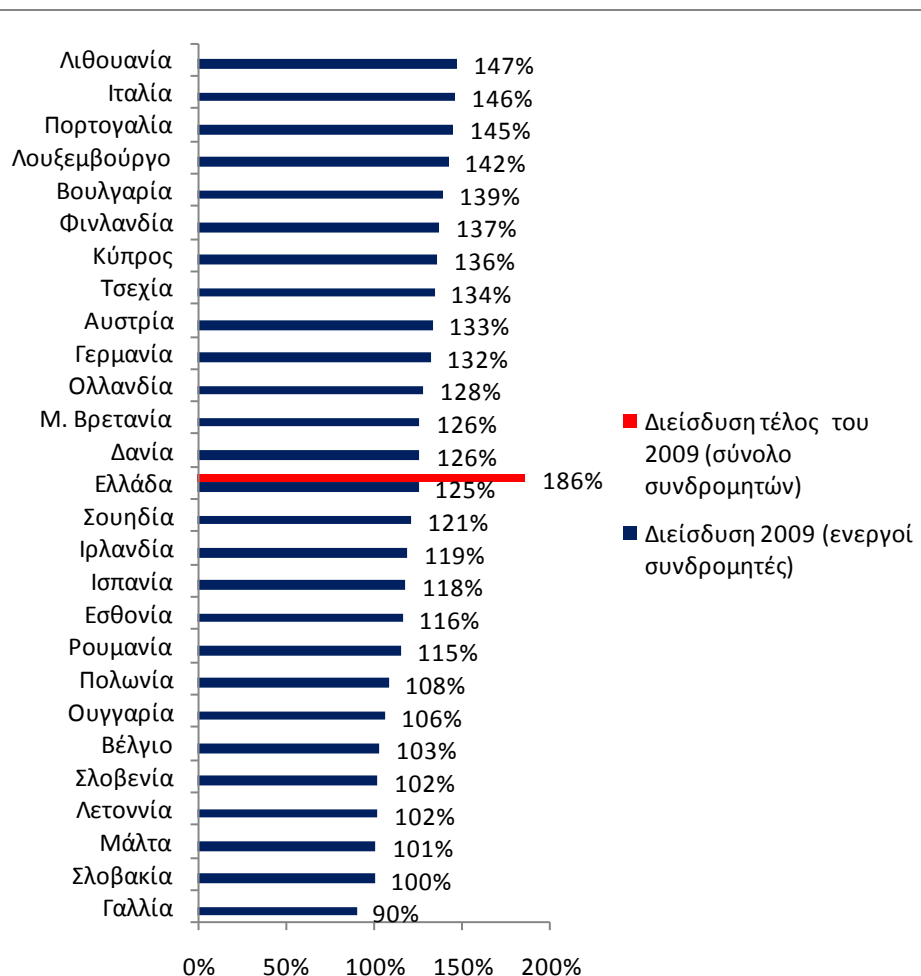
Management
Consultants

Οκτώβριος 2010

- Επιτελική σύνοψη
- Διείσδυση κινητής τηλεφωνίας
- Αποτελέσματα κλάδου
- Mobile broadband
- Προκλήσεις κλάδου: Διαδικασία αδειοδότησης σταθμών βάσης
- Προκλήσεις κλάδου: Κόστος υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας
- Φορολογική Μελέτη
- Συνεισφορά του κλάδου στην εθνική οικονομία σήμερα
- Προβλέψεις για τον κλάδο
- Σενάρια για τη συνεισφορά του κλάδου στο μέλλον

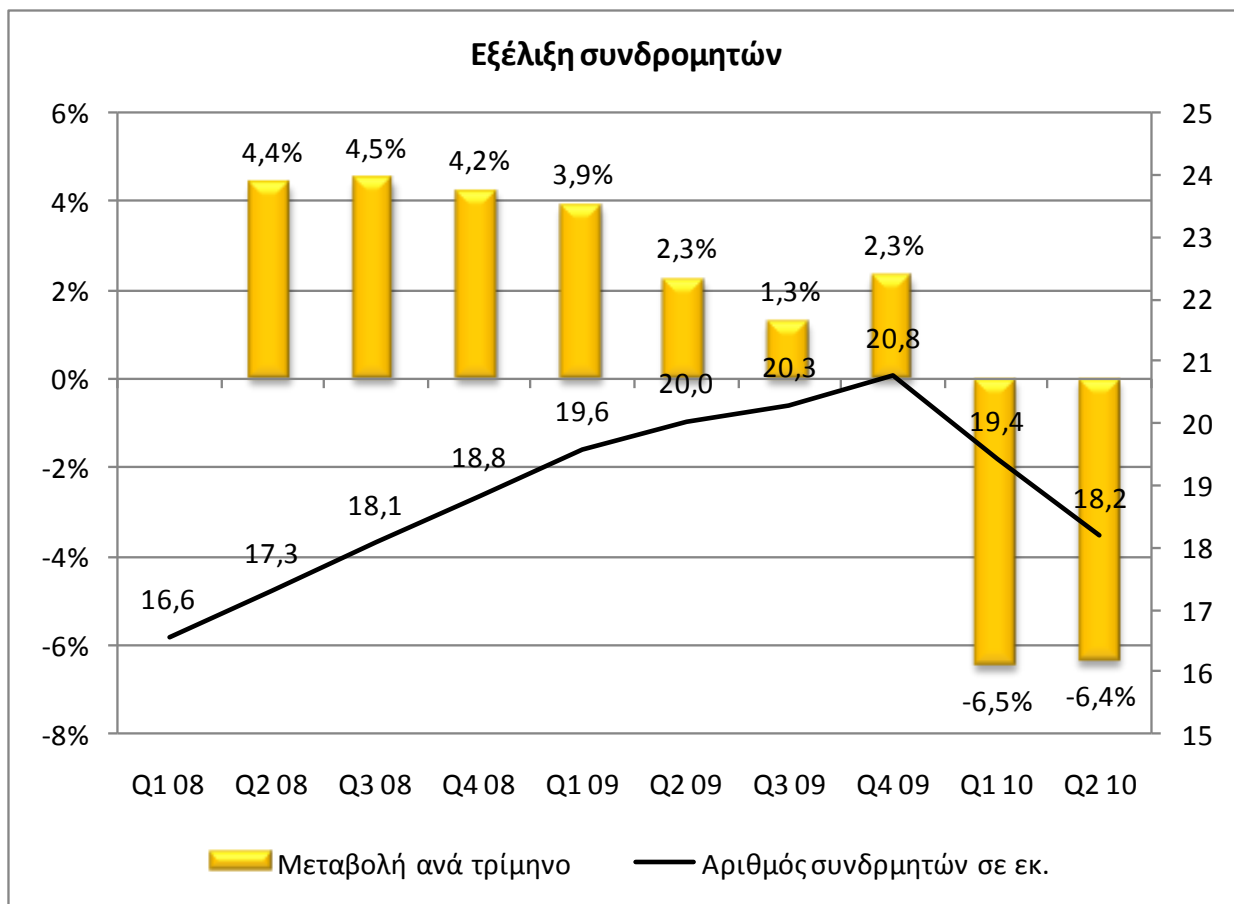
- Ο **κύκλος εργασιών** του κλάδου στην Ελλάδα μειώνεται κατά 16,5% το β' τρίμηνο 2010 από το προηγούμενο έτος με τα service revenues να μειώνονται κατά 17,7%
- Το **EBITDA** του κλάδου στην Ελλάδα εκτιμάται μειώνεται κατά 26% το β' τρίμηνο 2010 από το προηγούμενο έτος
- Η **πορεία του κλάδου στην Ελλάδα** ήταν πολύ χειρότερη από οποιαδήποτε άλλη αγορά της Ευρώπης το 2009 και η απόκλιση αυτή συνεχίζεται και το 2010
- Οι κυριότερες αιτίες της κρίσης στον κλάδο είναι η **οικονομική ύφεση, η αύξηση της φορολογίας και η δυσκολία ανάπτυξης νέων υπηρεσιών και δικτύων λόγω του ρυθμιστικού περιβάλλοντος**
- Η **συνεισφορά του κλάδου** στην ευρύτερη οικονομία και τα δημοσιονομικά έσοδα θα περιοριστεί εάν δεν βελτιωθεί το ρυθμιστικό και φορολογικό περιβάλλον.
- Τυχόν βελτίωση του ρυθμιστικού και φορολογικού περιβάλλοντος που διέπει τον κλάδο εκτιμάται ότι μπορεί να έχει **όφελος κατά 2,2% του ΑΕΠ, να αυξήσει την απασχόληση κατά 14 χιλ. θέσεις εργασίας και τα δημοσιονομικά έσοδα κατά €250 εκ.**

Η Ελλάδα είναι σε ικανοποιητική θέση διείσδυσης της Κινητής Τηλεφωνίας στην Ευρώπη

- Ποσοστό πληθυσμιακής κάλυψης δικτύου σχεδόν 100% της χώρας
- Ποσοστό πληθυσμού που κάνει χρήση κινητού 82%.
- Ενεργές συνδέσεις στο 125% του πληθυσμού έναντι 122% στην Ε.Ε.
- 50% των εξερχόμενων λεπτών ομιλίας γίνονται από κινητά
- Το κινητό τηλέφωνο είναι προσβάσιμο σε κοινωνικές ομάδες χωρίς δυνατότητα αγοράς υπηρεσιών σταθερής τηλεφωνίας.

Ο αριθμός των συνδρομητών παρουσιάζει μείωση 12% το πρώτο μισό του 2010 λόγω της υποχρεωτικής ταυτοποίησης των κατόχων

- Η ταυτοποίηση έγινε υποχρεωτική τον Ιούλιο 2010 και η πλήρης επίδραση της στον αριθμό των συνδρομητών θα φανεί το γ' τρίμηνο 2010

Αποτελέσματα κλάδου: Κύκλος εργασιών το β' τρίμηνο

6

Το β' τρίμηνο του 2010 η μείωση των εσόδων από υπηρεσίες (service revenues) φτάνει το -17,7% από την περσινή περίοδο

- Το δεύτερο τρίμηνο του 2010, εμφανίζεται για πρώτη φορά μείωση των εσόδων από υπηρεσίες έναντι του α' τριμήνου κατά 3% σε αντίθεση με την παραδοσιακή εποχικότητα του κλάδου
- Οι αιτίες της μείωσης των εσόδων είναι:
  - η οικονομική κρίση που περιορίζει το διαθέσιμο εισόδημα
  - η μείωση των τιμών προ φόρων λόγω ανταγωνισμού και απορρόφησης της έμμεσης φορολογίας
  - η μείωση των τελών τερματισμού και περιαγωγής

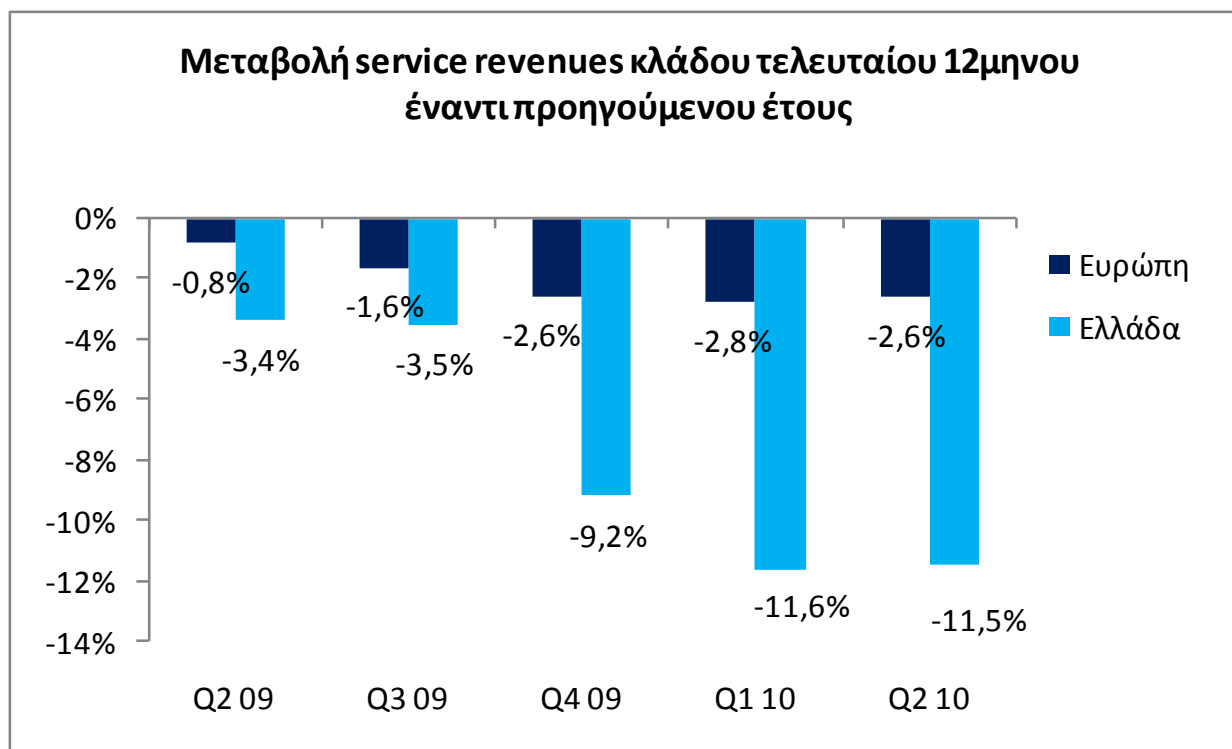
Πηγή: Δημοσιευμένα στοιχεία των εταιρειών

Μεταβολή από προηγούμενο τρίμηνο

Αποτελέσματα κλάδου: Κύκλος εργασιών σε σύγκριση με Ευρώπη

7

Ο τζίρος για υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα συρρικνώνεται με ρυθμό που είναι πολλαπλάσιος από το μέσο όρο της Ευρώπης.

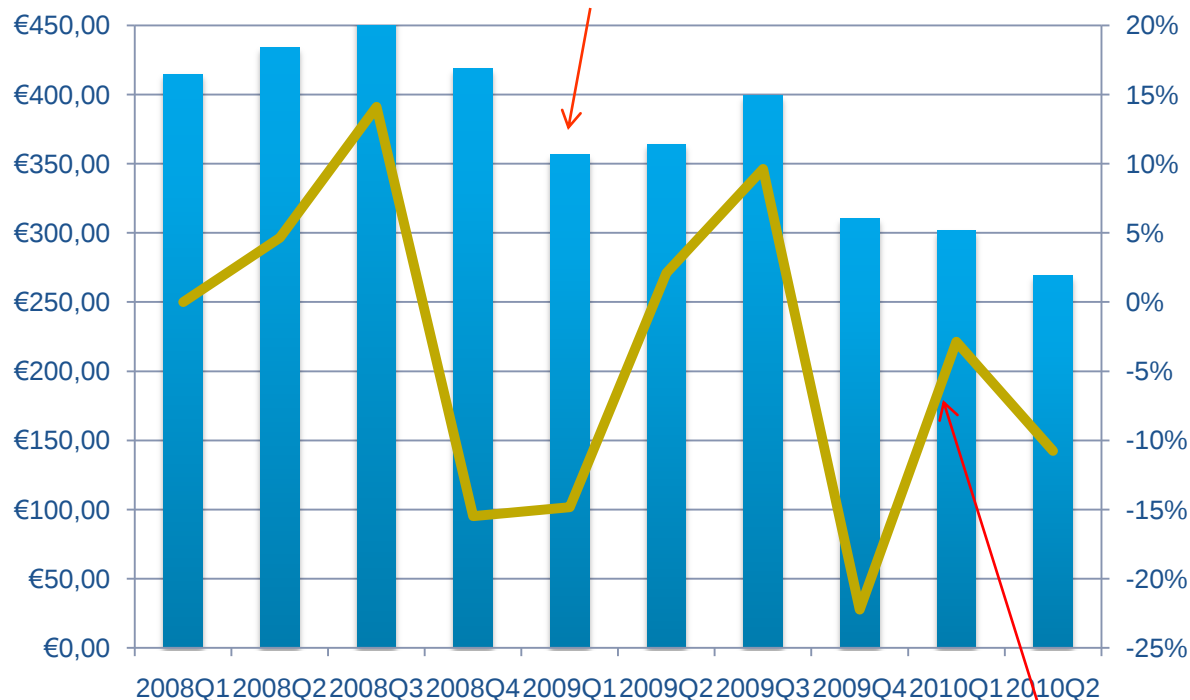
Πηγή: Merrill Lynch – European Telco Matrix – 2010 Q3

Αποτελέσματα κλάδου: EBITDA το β' τρίμηνο

8

Το β' τρίμηνο του 2010 η μείωση των κερδών προ Φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) μειώνονται κατά 26,1% από την περσινή περίοδο

EBITDA σε εκ. ευρώ

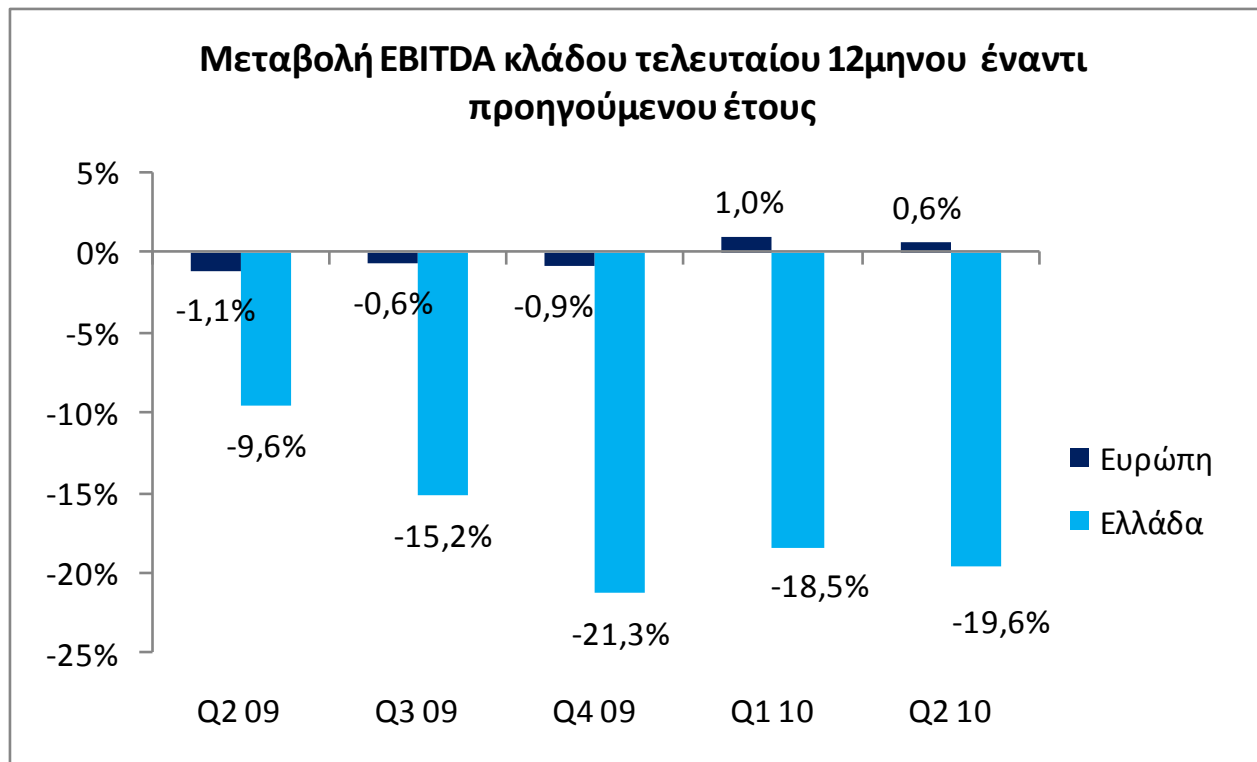
Μεταβολή από προηγούμενο τρίμηνο

- Το πρώτο εξάμηνο η μείωση του EBITDA του κλάδου φτάνει το 21% από το αντίστοιχο εξάμηνο του 2009
- Οι αιτίες της μείωσης του EBITDA είναι:
  - Η μείωση του κύκλου εργασιών
  - Η ανελαστικότητα των εξόδων

Αποτελέσματα κλάδου: EBITDA κλάδου σε σύγκριση με Ευρώπη

9

Τα Κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων του κλάδου στην Ελλάδα μειώνονται με πολύ ταχύτερο ρυθμό στην Ευρώπη

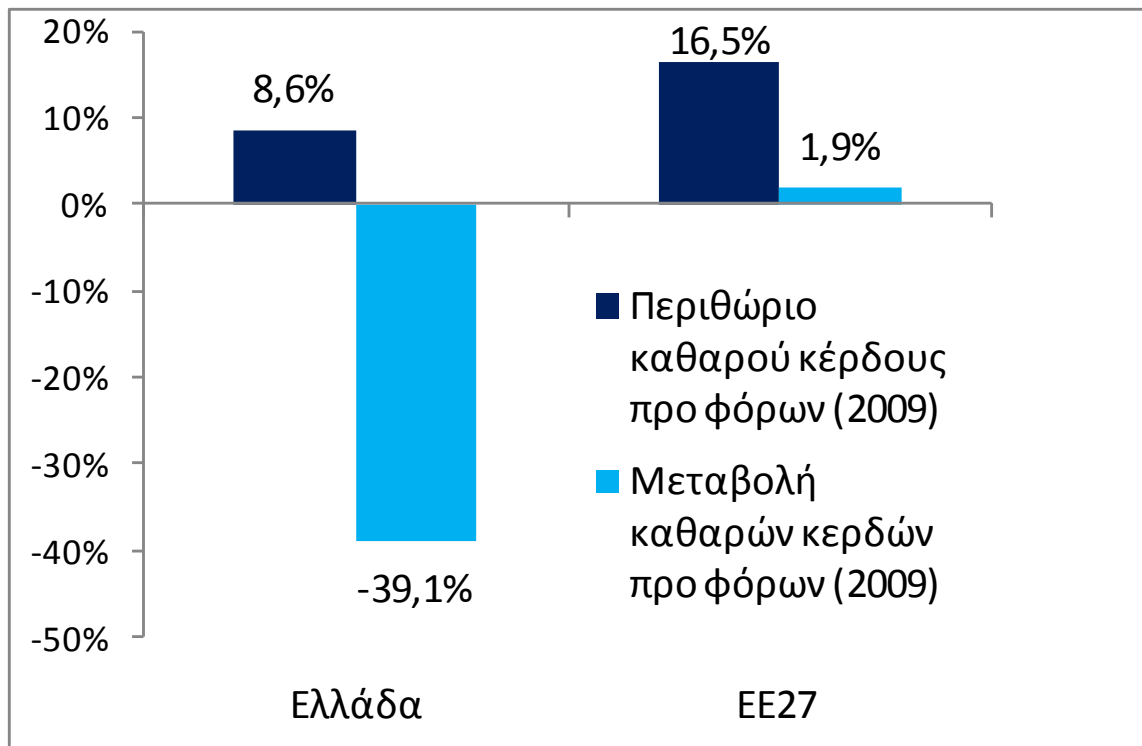

Πηγή: Merrill Lynch – European Telco Matrix – 2010 Q3

Αποτελέσματα κλάδου: Καθαρά κέρδη σε σύγκριση με Ευρώπη

10

Τα καθαρά κέρδη του κλάδου στην Ελλάδα ανήλθαν σε 343 εκ. το 2009 και μειώθηκαν κατά 39% από το 2008 εμφανίζοντας πολύ χειρότερη εξέλιξη από τον κλάδο στην Ε.Ε.

- Εάν το 50% των εξόδων των εταιρειών είναι σταθερά, η προβλεπόμενη μείωση των εσόδων κατά 15% - 20% το 2010 θα εξαλείψει τα κέρδη των εταιρειών και τα δημόσια έσοδα από τη φορολογία των επιχειρήσεων

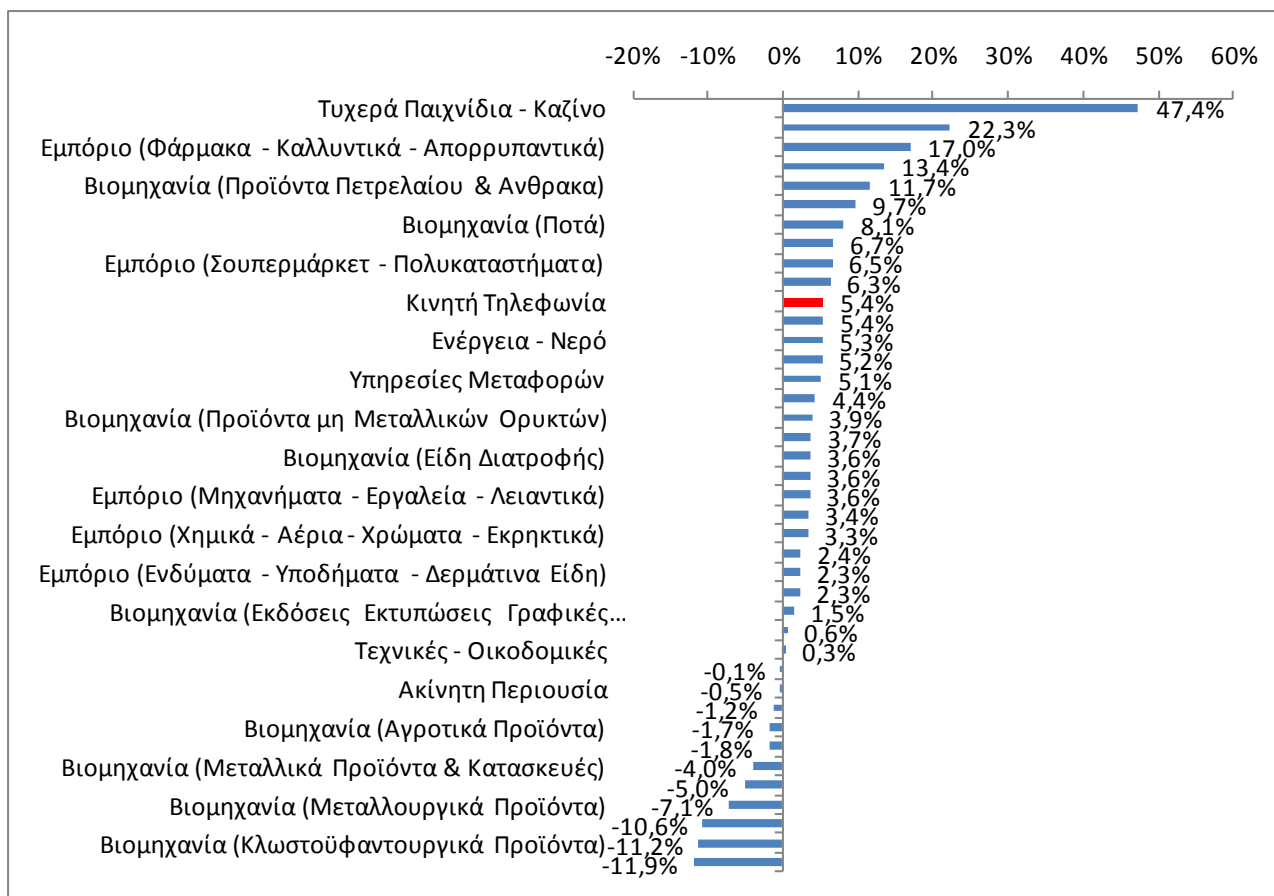
Πηγή: Επιχειρήσεις ασύρματων επικοινωνιών ΕΕ27 από βάση επιχειρηματικών δεδομένων Amadeus, (περιλαμβάνονται αυτές με στοιχεία για κέρδη και πωλήσεις το 2009)

Για τον κλάδο στην Ελλάδα από ισολογισμούς των εταιρειών

Αποτελέσματα κλάδου: Αποδοτικότητα απασχολούμενων κεφαλαίων

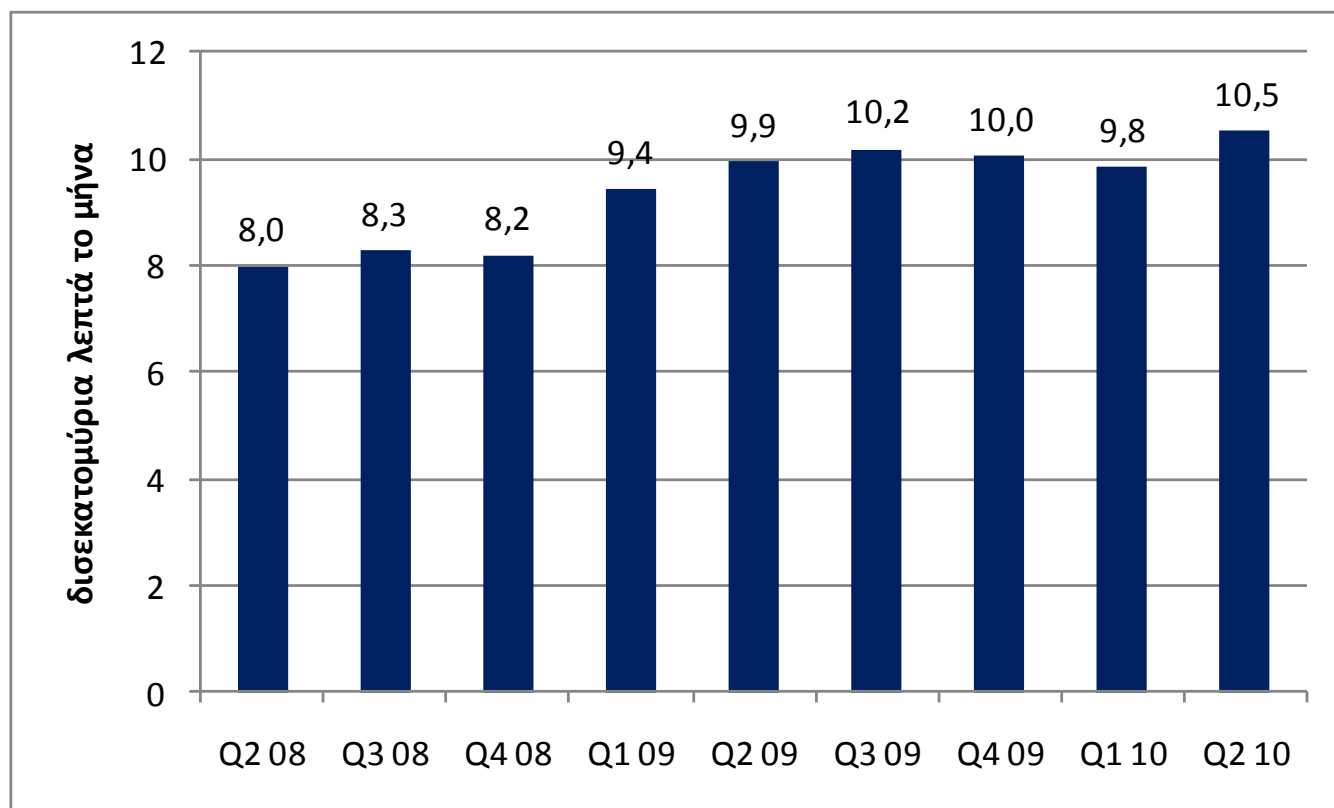
11

Η αποδοτικότητα απασχολούμενων κεφαλαίων του κλάδου το 2009 ανήλθε σε 5,4%, ποσοστό που είναι συγκρίσιμο με τους περισσότερους άλλους μεγάλους κλάδους της ελληνικής οικονομίας

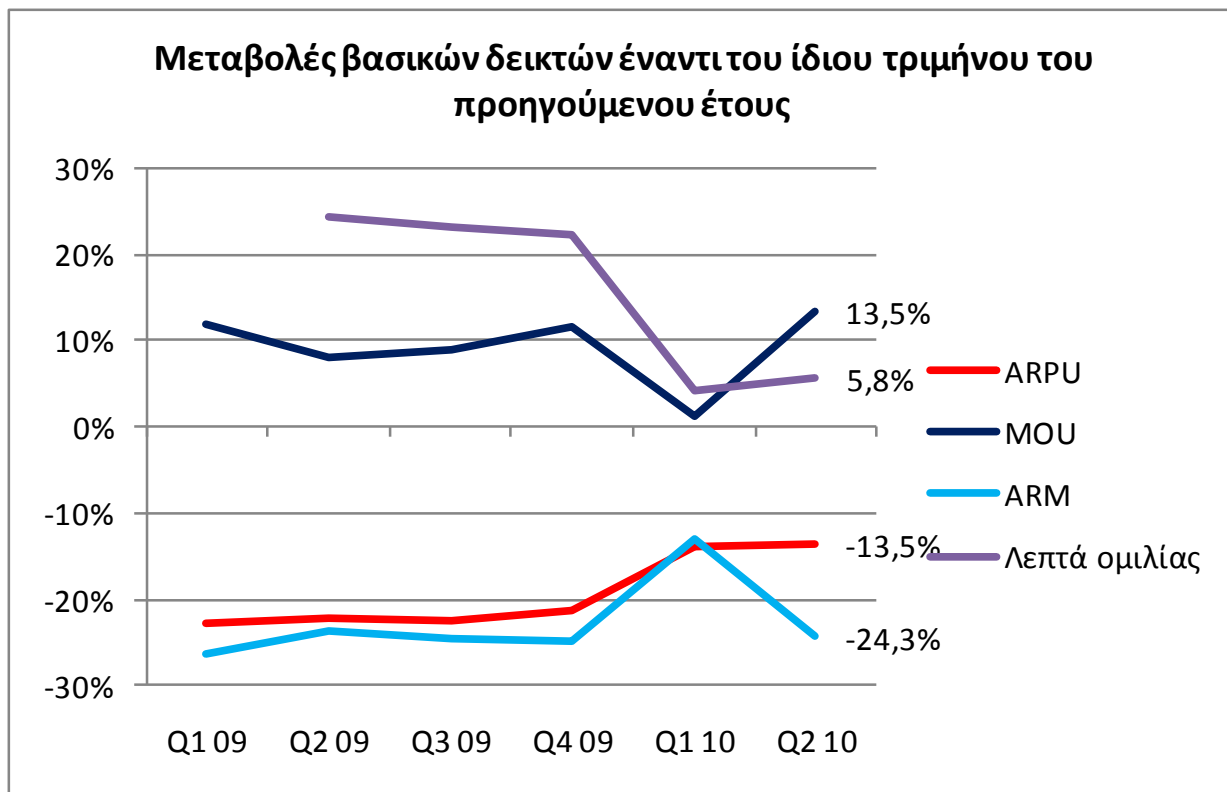
Πηγή: ICAP Databank,
περιλαμβάνονται κλάδοι με
απασχολούμενα κεφάλαια πάνω
από €1 δισ.

Παρά την οικονομική κρίση, η χρήση σε λεπτά ομιλίας συνεχίζει να αυξάνεται

Πηγή: Δημοσιευμένα στοιχεία των εταιρειών (σταθμισμένα μεγέθη)

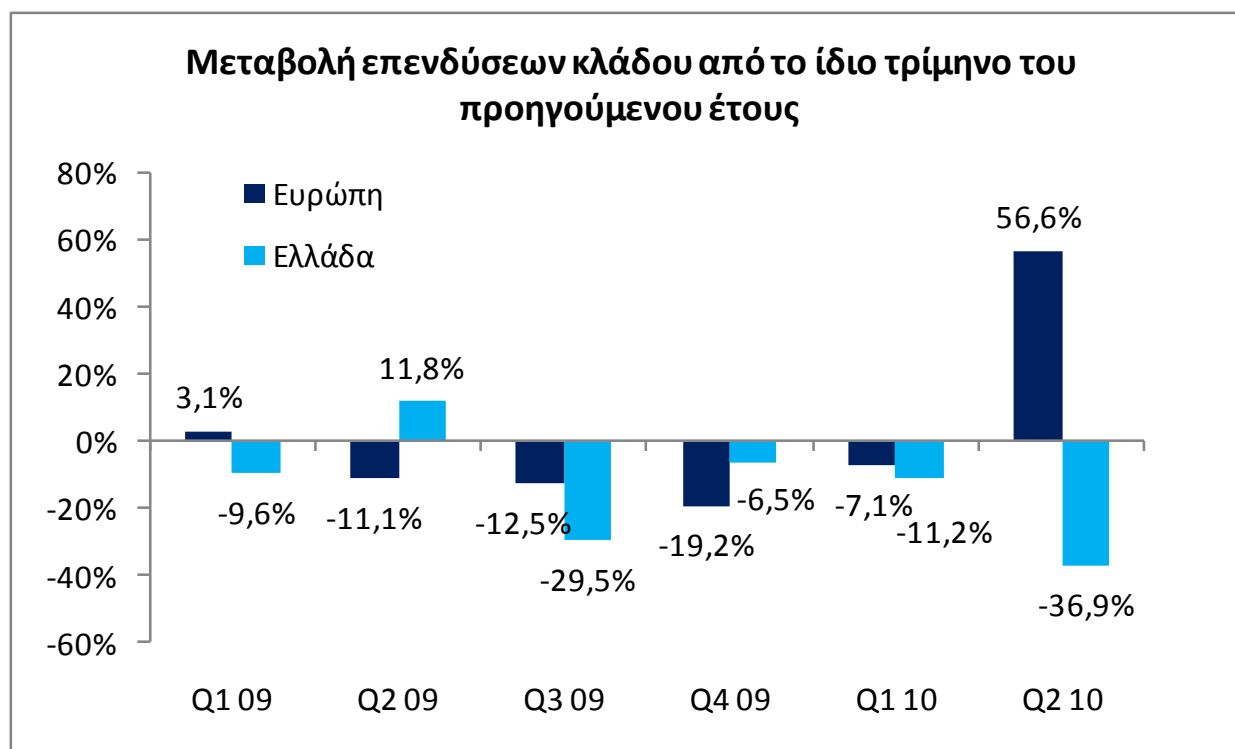
Η αύξηση των λεπτών ομιλίας δεν συνοδεύεται από αύξηση εσόδων λόγω της μείωσης των τιμών ανά χρήστη / ανά λεπτό

Πηγή: Δημοσιευμένα στοιχεία των εταιρειών (σταθμισμένα μεγέθη)

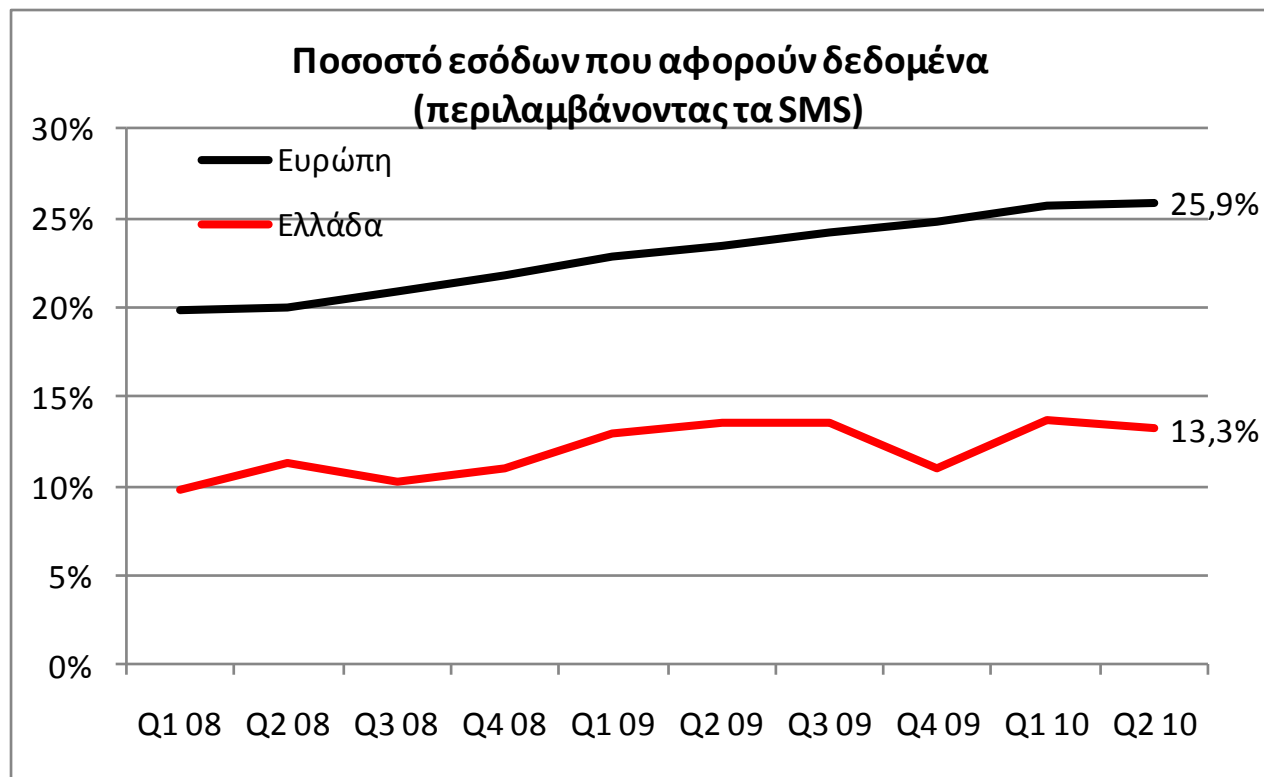
- Το ARPU (έσοδα ανά χρήστη) μειώνεται σταθερά και έφτασε τα 15 ευρώ ανά μήνα παρά τον περιορισμό των ανενεργών συνδρομητών
- Το MOU (λεπτά ανά χρήστη) αυξηθήκαν και ανέρχονται σε 193 λεπτά το μήνα, λόγω του περιορισμού των ανενεργών συνδρομητών και της μείωσης των τιμών
- Ο κλάδος απορροφά πλήρως τις αυξήσεις της έμμεσης φορολογίας με τα ARM (έσοδα ανά λεπτό) να φτάνουν τα 0,083 ευρώ

Οι επενδύσεις του κλάδου μειώνονται και το 2009 και το 2010 με ρυθμό -37% το β' τρίμηνο του 2010

- Ο κλάδος έχει επενδύσει μέχρι σήμερα €6 δισ.
- Το 2009 οι επενδύσεις έφτασαν τα 454 εκ. ευρώ αλλά το 2010 θα μειωθούν κάτω από 400 εκ. ευρώ
- Η μείωση του EBITDA δεν επιτρέπει τη χρηματοδότηση των επενδύσεων
- Απαιτούνται επιπλέον επενδύσεις ύψους €500 εκατομμυρίων ανά έτος για τα επόμενα 3 έτη για την αναβάθμιση των δικτύων

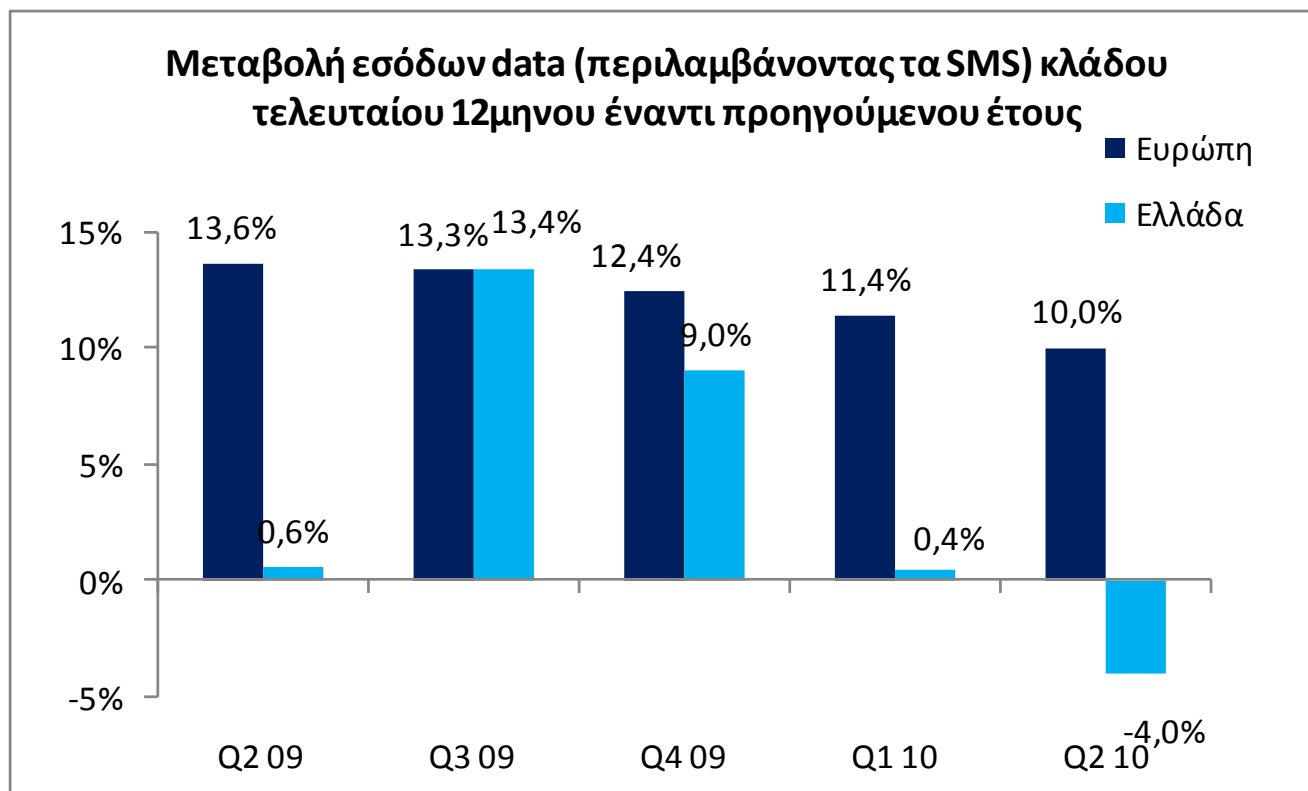
Στην Ελλάδα, το μερίδιο των εσόδων από δεδομένα είναι πολύ χαμηλότερο από την Ευρώπη

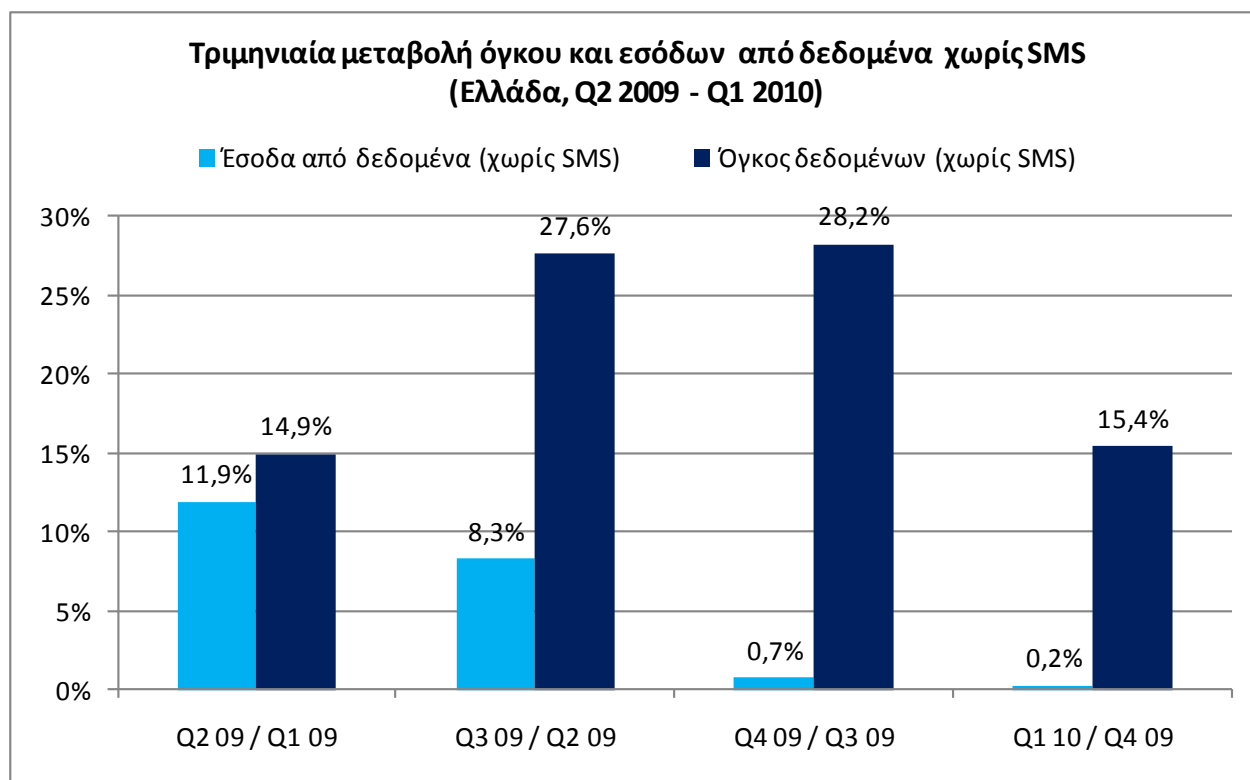
- Στην Ευρώπη στις αρχές του 2010 τα έσοδα από δεδομένα ανήλθαν σε 26% των συνολικών εσόδων από 16% το 2006
- Στην Ελλάδα το μερίδιο των εσόδων από δεδομένα είναι πολύ χαμηλότερο από την Ευρώπη και τα δύο τελευταία έτη κυμαίνεται μεταξύ 10% και 13,5%.
- Χωρίς τα SMS, το μερίδιο των εσόδων από δεδομένα στην Ελλάδα ανήλθε σε 7,1% το πρώτο τρίμηνο του 2010

Πηγή: Merrill Lynch – European Telco Matrix – 2010 Q3

Στην Ελλάδα τα έσοδα από data μειώθηκαν κατά 4% το τελευταίο 12μηνο σε αντίθεση με την Ευρώπη όπου η μεταφορά δεδομένων εμφανίζει πολύ πιο δυναμική πορεία.

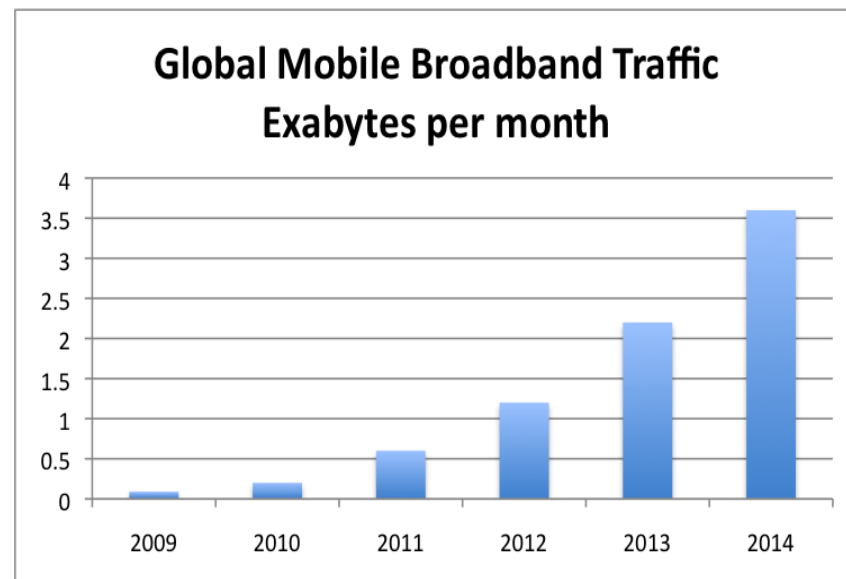
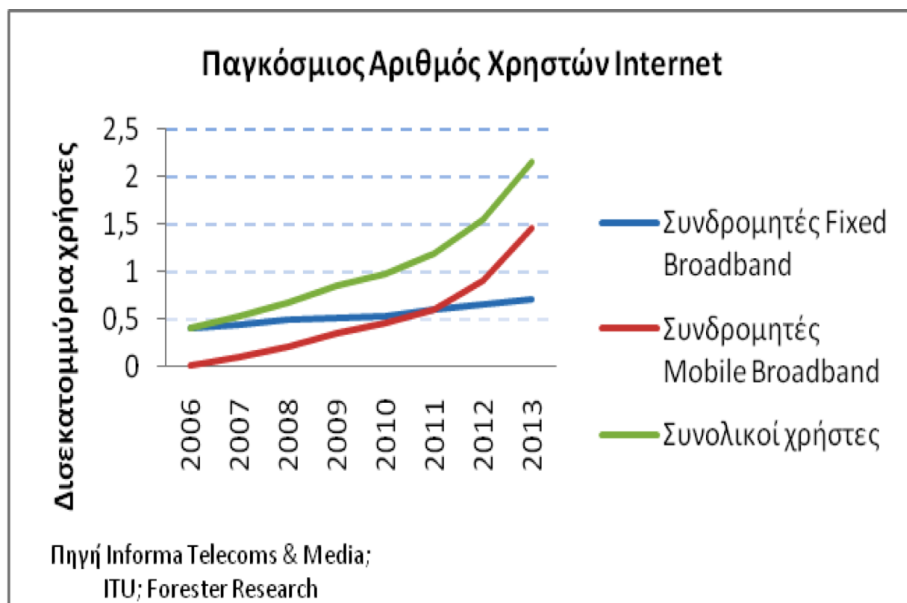

Η δυναμική πορεία των εσόδων από δεδομένα φαίνεται να φθίνει τα τελευταία τρίμηνα στην Ελλάδα.

- Το 2009 η αύξηση των **εσόδων δεδομένων με τα SMS** ανήλθε σε **6,9%** ενώ στην Ε.Ε. ξεπερνάει το 20%. το τελευταίο τρίμηνο του 2009 τα έσοδα σημείωσαν πτώση κατά 14% έναντι του ίδιου τριμήνου του 2008.
- Τα **έσοδα από δεδομένα χωρίς SMS** αυξήθηκαν κατά **42,2%** το 2009. Ωστόσο, τα τελευταία δύο τρίμηνα, τα έσοδα έχουν ρυθμό μεταβολής κοντά στο 0%.

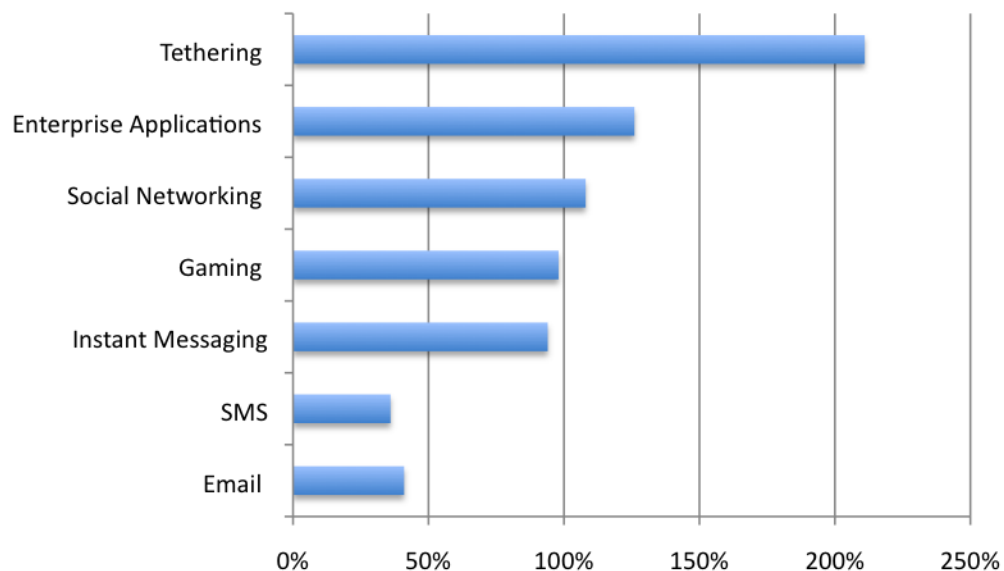
Οι προβλέψεις δείχνουν παγκόσμια τάση αύξησης συνδρομητών και χρήσης Mobile Broadband

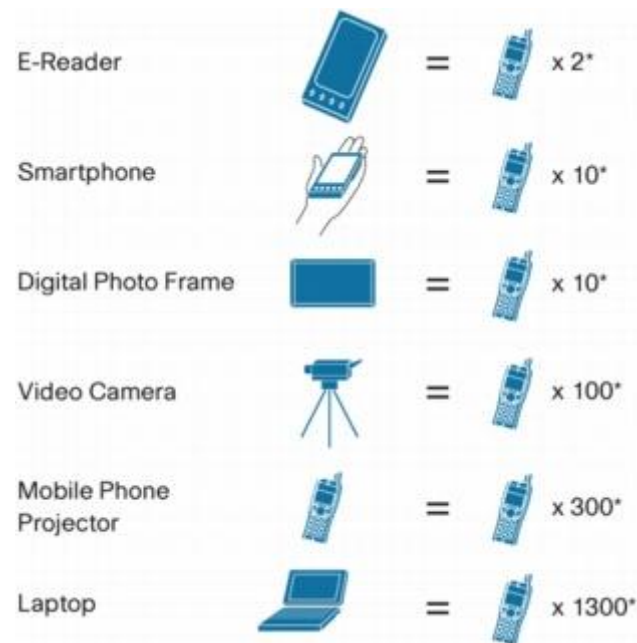
Με βάση τη Παγκόσμια Τράπεζα (Qiang 2009), κάθε 10% αύξηση στη διείσδυση ευρυζωνικών δικτύων αυξάνει το ΑΕΠ στις ανεπτυγμένες χώρες κατά 1,21%

Οι προβλέψεις δείχνουν παγκόσμια αύξησης χρήσης με νέες συσκευές και υπηρεσίες που πολλαπλασιάζουν τις ανάγκες για Mobile Broadband

Εκτίμηση ρυθμού αύξησης
χρήσης Mobile Broadband 2010-2014

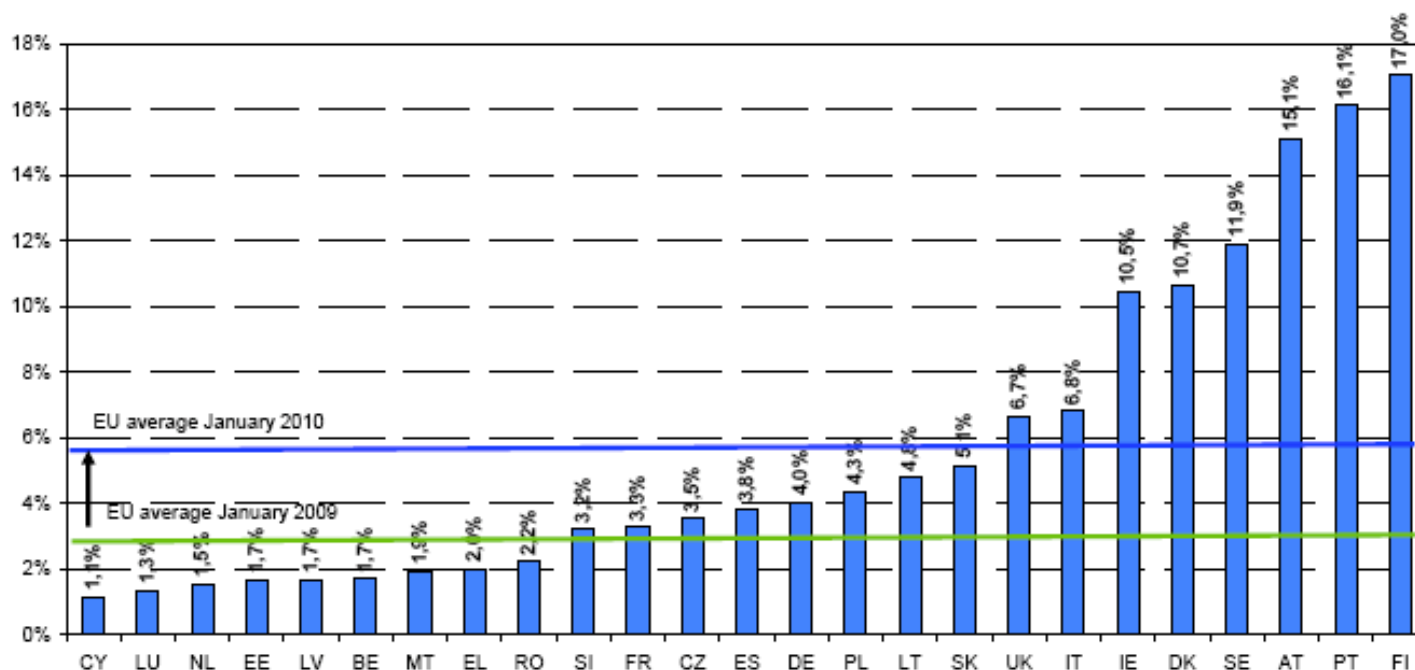

Πηγή: Cisco 2010

Ο ευρωπαϊκός μέσος όρος διείσδυσης για κάρτες κινητής ευρυζωνικότητας είναι 5.2% του συνολικού πληθυσμού και αναπτύσσεται ταχύτατα (86%) έναντι του προηγούμενου έτους

Mobile broadband penetration rate - dedicated data service
cards/modems/keys only, January 2010

Η Ελλάδα εμφανίζει καθυστέρηση στην ανάπτυξη της κινητής ευρυζωνικότητας

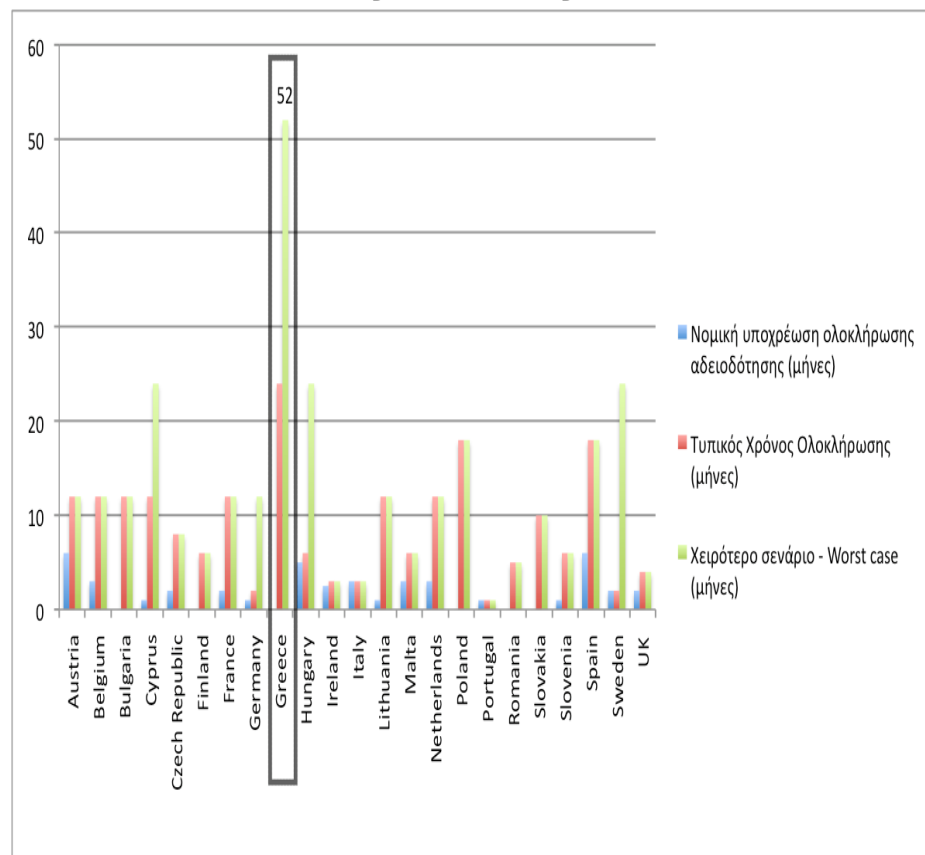
- Ο αριθμός των ενεργών συνδρομητών κινητών τηλεπικοινωνιών 3ης γενιάς (3G) που αξιοποίησαν υπηρεσίες δεδομένων 3G έφθασε στο τέλος του β' τριμήνου του 2010 τους 1.279.871 (διείσδυση στον πληθυσμό 11,3%) **παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το α' τρίμηνο** (1.368.548 ή διείσδυση 12,2%).
- Το β' τρίμηνο του 2010 η **διείσδυση για κάρτες κινητής ευρυζωνικότητας ανήλθε σε μόλις 2,1%, παρουσιάζοντας ασήμαντη αύξηση από το α' τρίμηνο (2%)**
- Σε ετήσια βάση, η αύξηση της διείσδυσης αυξάνεται κατά **25%** περίπου σε ένα έτος. Τόσο, η διείσδυση όσο και ο ρυθμός αύξησης της υπολείπονται σημαντικά του ευρωπαϊκού μέσου όρου (5,2% και 86% αντίστοιχα).
- Το κινητό τηλέφωνο έχει τεράστιες δυνατότητες ως μέσο εξάλειψης του ψηφιακού χάσματος, ειδικά σε περιοχές που η ενσύρματη ευρυζωνική πρόσβαση δεν είναι διαθέσιμη.

Προκλήσεις κλάδου: Δαιδαλώδης και αναποτελεσματική διαδικασία αδειοδότησης Σταθμών Βάσης κινητής τηλεφωνίας

22

Η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο αριθμό εμπλεκόμενων αρχών στην έγκριση σταθμών βάσης, ενώ η διαδικασία αδειοδότησης διαρκεί περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη χώρα της Ε.Ε. με τυπικό χρόνο ολοκλήρωσης τα 2 έτη και καθυστερήσεις που φτάνουν ακόμη και τους 52 μήνες.

	Αριθμός Αρχών που αδειοδοτούν	Εγκρίνουσες αρχές
Αυστρία	1	Δήμος
Βέλγιο	2	Ο.Τ.Α., Ρυθμ. αρχή
Κύπρος	2	Δήμος, ΥΠΕΧΩΔΕ
Τσεχία	1	Δήμος
Δανία	1	Δήμος
Φινλανδία	1	Δήμος
Γαλλία	1	Δήμος
Γερμανία	2	Δήμος, Ρυθμ. Αρχή
Ελλάδα	9	ΥΠΑ, ΕΕΑΕ, Περιφέρειες, ΕΕΤΤ, Αρχαιολογίες (3), Δασαρχεία, Πολεοδομίες
Ουγγαρία	1	Δήμος
Ιρλανδία	1	Ο.Τ.Α.
Ιταλία	2	Δήμος, Ο.Τ.Α.
Λιθουανία	2	Δήμος, Ρυθμ. Αρχή
Μάλτα	1	ΥΠΕΧΩΔΕ
Ολλανδία	1	Δήμος
Πολωνία	1	Ο.Τ.Α.
Πορτογαλία	1	Δήμος
Ρουμανία	1	Δήμος
Σλοβακία	4	Ο.Τ.Α., ΥΠΕΧΩΔΕ, Ρυθμ. Αρχή, Υπ. Υγείας
Σλοβενία	2	Δήμος, Υ. Εσωτερικών
Ισπανία	2	Δήμος, Υ. Βιομηχανίας
Σουηδία	1	Δήμος
Ελβετία	2	Ο.Τ.Α., Ομοσπ. Αρχή
Ηνωμ. Βασίλειο	1	Δήμος

Προκλήσεις κλάδου: Μη εφαρμογή και μη επιβολή του Νόμου περί Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών ν. 3431/2006

23

- Κύριο εμπόδιο στην αδειοδότηση ΣΒ είναι η υπερβολική καθυστέρηση εκ μέρους των Περιφερειών της χώρας στην έκδοση εγκρίσεων ΜΠΕ και των Πολεοδομιών στην έκδοση πολεοδομικών εγκρίσεων, παρά τις προθεσμίες που ορίζει ο ν. 3431/2006.
- Παράλληλα η έκδοση της δευτερογενούς νομοθεσίας του άρθρου 31 του ν.3431/2006 ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί, πράγμα που περιορίζει σημαντικά τα οφέλη που ήθελε να φέρει ο ν. 3431/2006.
- Τα αρμόδια Υπουργεία αδρανούν στην επιβολή των διατάξεων του νόμου ώστε όλες οι Αρχές που εμπλέκονται στη διαδικασία αδειοδότησης να λειτουργούν αποτελεσματικά.
- Το νομοθετικό έργο της Κυβέρνησης χωλαίνει λόγω συναρμοδιότητας πολλών Υπουργείων & Φορέων.

Προκλήσεις κλάδου: Σοβαρές συνέπειες στη λειτουργία και επενδύσεις του κλάδου με σημαντικό κόστος για την κοινωνία

24

- Μόνο περί το 30% των ΣΒ είναι τυπικά αδειοδοτημένο βάσει των ρυθμίσεων του ν. 3431/2006, και αυτό παρόλο που όλες οι κεραίες λειτουργούν εντός των εγκεκριμένων από την ΕΕΑΕ ορίων Η/Μ ακτινοβολίας.
- Από το 2006 μέχρι σήμερα, η Περιφέρεια Αττικής έχει εκδώσει 350 εγκρίσεις ΜΠΕ από τις 1700 αιτήσεις που έχουν κατατεθεί. Ο σημερινός ρυθμός της είναι περί τις 200 εγκρίσεις ετησίως.
- Ολοένα αυξάνεται ο αριθμός των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων που δρώντας εκτός των διατάξεων του ν. 3431/2006 διώκουν αυθαιρέτως και κατά το δοκούν τη λειτουργία ΣΒ.
- Τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας δυσλειτουργούν, αυξάνεται το κόστος επαναδιοδότησης του δικτύου (έχει ξεπεράσει τα €35 εκ.), αυξάνεται η σπατάλη πόρων για 1000 περίπου δίκες ετησίως που αφορούν ΣΒ, μειώνονται/ καθυστερούν οι επενδύσεις του κλάδου σε νέες υποδομές (επενδύσεις άνω των €1,8 δισ.), εις βάρος της οικονομίας της χώρας.
- Αυξάνεται η δυσπιστία της κοινωνίας στην αποτελεσματικότητα της Πολιτείας να διευθετήσει το θέμα των κεραιών.

Προκλήσεις κλάδου: Ενέργειες και πολιτικές της Πολιτείας για θεμελίωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και της κοινωνίας²⁵

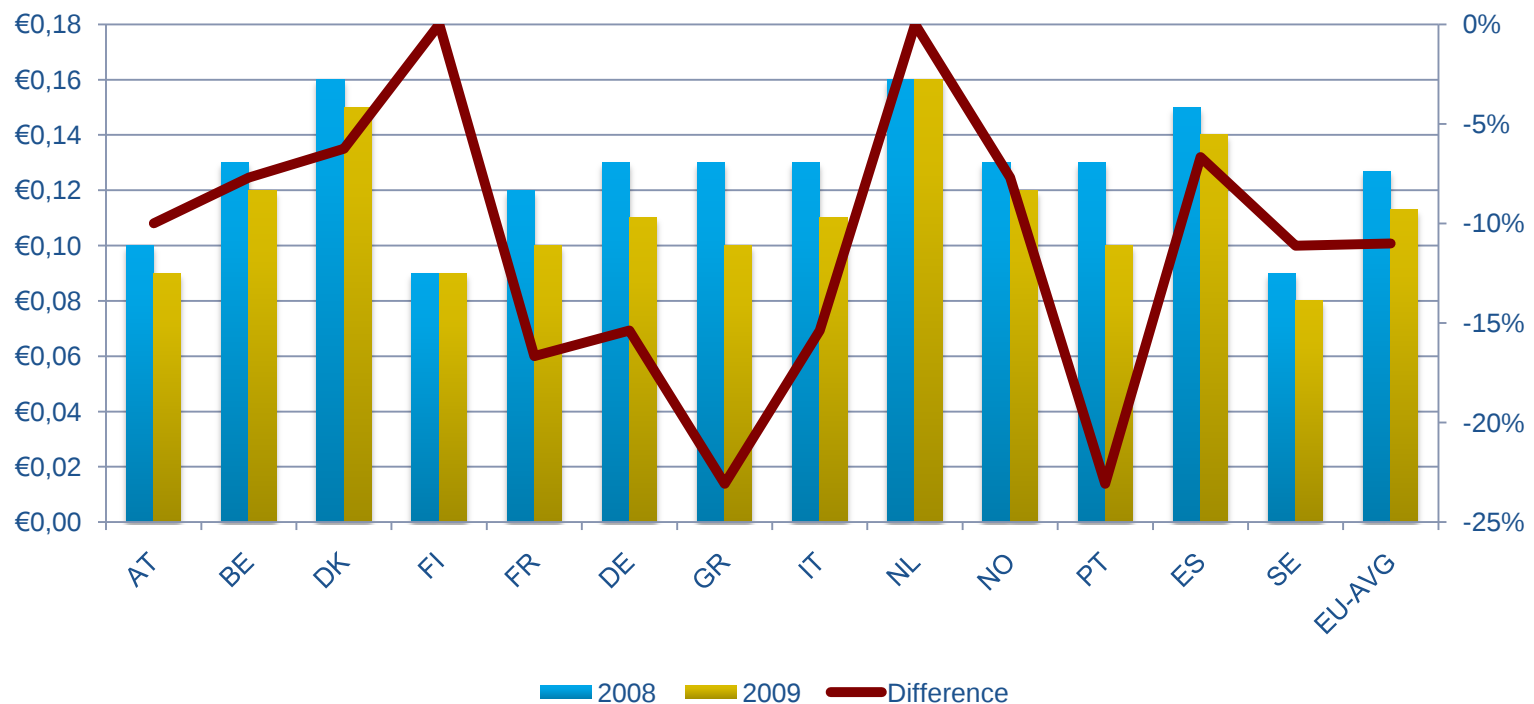
Η Πολιτεία μπορεί να διευκολύνει το επενδυτικό κλίμα στον κλάδο, με συγκεκριμένες ενέργειες και πολιτικές, οι οποίες είναι:

- Ριζική απλοποίηση της διαδικασίας αδειοδότησης ΣΒ κινητής τηλεφωνίας και αναθεώρηση του άρθρου 31 του ν. 3431/2006
- Επεξεργασία και δημοσίευση όλων των σχετικών ΚΥΑ που εκκρεμούν από το 2006
- Θεσμοθέτηση 3ετούς παράτασης για περάτωση της διαδικασίας αδειοδότησης
- Θέσπιση του Παρατηρητηρίου Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας ως άμεσο μέτρο διαφάνειας και μέσου οικοδόμησης κλίματος εμπιστοσύνης
- Περιορισμός της γραφειοκρατίας και δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για επενδύσεις και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και δικτύων

Προκλήσεις κλάδου: Κόστος κινητής τηλεφωνίας

26

Οι τιμές προ φόρων στην Ελλάδα μειώνονται με τον ταχύτερο ρυθμό (-23%) στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το β' τρίμηνο του 2010 έχουν πέσει στα 0,083 ευρώ ανά λεπτό, 19% χαμηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ (0,103 ευρώ)

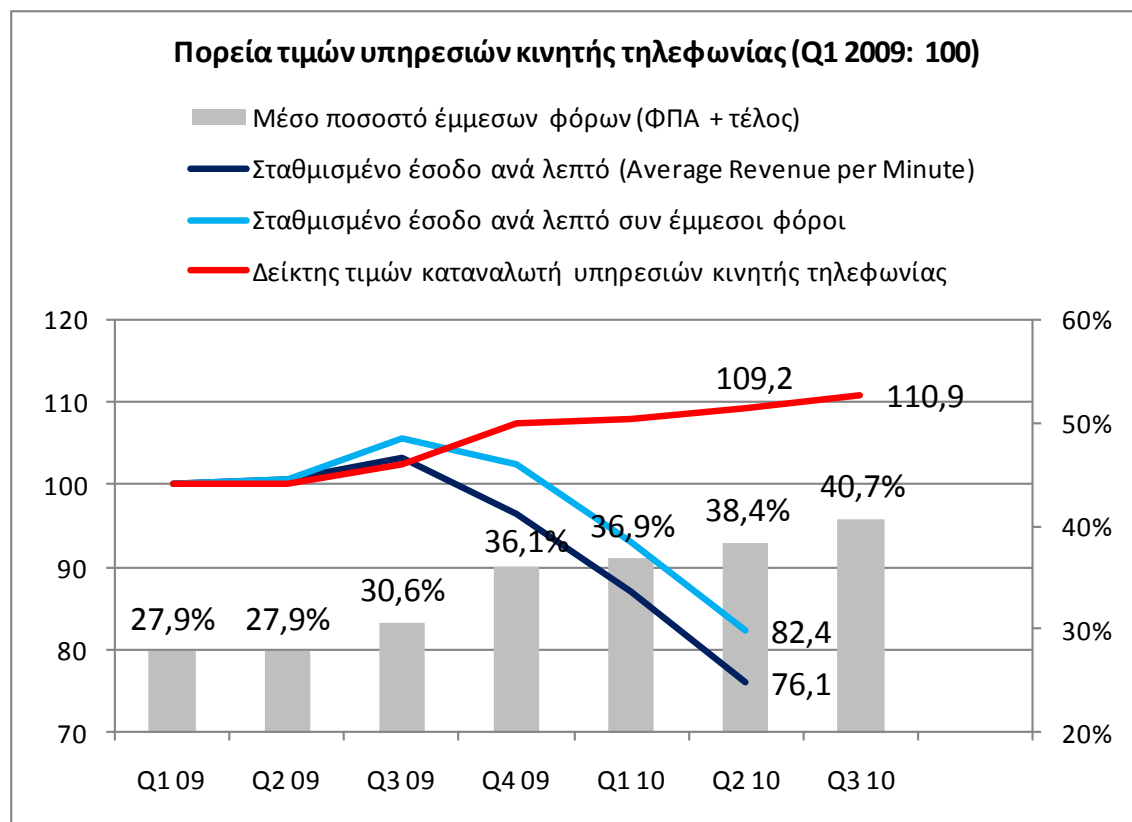

Πηγή: Bank of America & Merrill Lynch

Προκλήσεις κλάδου: Κόστος κινητής τηλεφωνίας

27

Από το α' τρίμηνο 2009 έως και το β' τρίμηνο του 2010 η μείωση τιμών προ φόρων είναι 24%, περιλαμβάνοντας τους φόρους είναι 17,6% ενώ ο δείκτης τιμών καταναλωτή των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας της ΕΛΣΤΑΤ δείχνει αύξηση 9,2%

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ για δείκτη τιμών καταναλωτή, Στοιχεία εταιρειών για σταθμισμένο έσοδο ανά λεπτό

- Η επίδραση της αύξησης του ειδικού τέλους και των αυξήσεων του ΦΠΑ στις τιμές ανέρχεται σε 8,2% το β' τρίμηνο του 2010 και θα φτάσει το 10% το γ' τρίμηνο
- Οι τιμές προ φόρων μειώθηκαν δραστικά με αποτέλεσμα ο καταναλωτής να πληρώνει σημαντικά μειωμένες τιμές παρά την αύξηση της έμμεσης φορολογίας.
- Ο δείκτης τιμών καταναλωτή της ΕΛΣΤΑΤ εμφανίζει διαφορετική εικόνα με αύξηση τιμών
- Η ομάδα ICAP – ΟΠΑ διερευνά με τον κλάδο και την ΕΛΣΤΑΤ τις αιτίες της απόκλισης

Ο κλάδος επιβαρύνεται δυσανάλογα από υψηλή έμμεση φορολογία (38% - 48% πάνω στην τιμή προ φόρων) και από την έκτακτη εισφορά (πάνω από 10% των εσόδων του δημοσίου από την εισφορά)

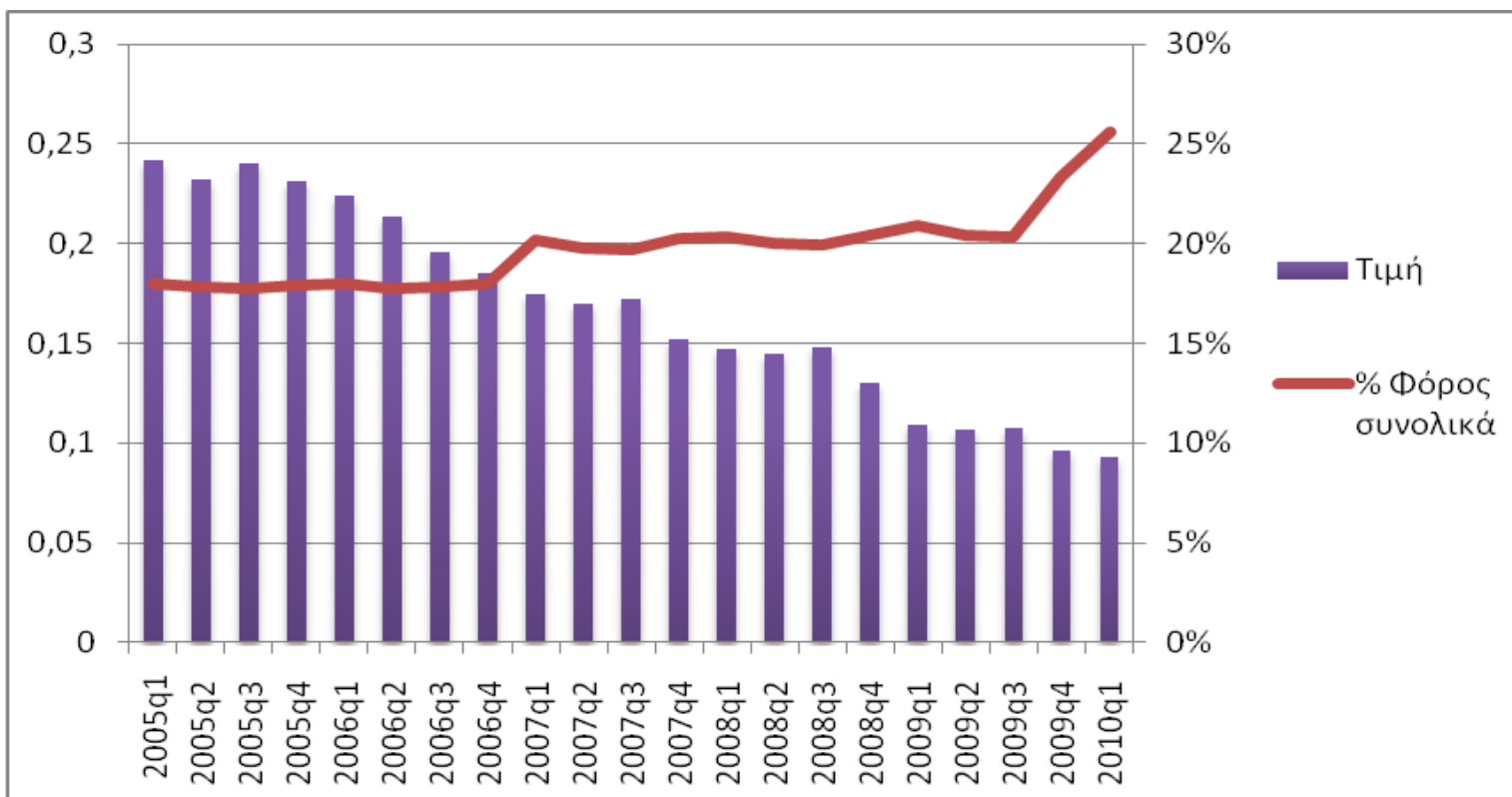
- Η Ελλάδα έχει σήμερα την **υψηλότερη συνολική φορολόγηση υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας (ΦΠΑ+Ειδικό Τέλος)** από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Η **υψηλή έμμεση φορολογία στρεβλώνει τον ανταγωνισμό** με τη σταθερή τηλεφωνία, η οποία επιβαρύνεται μόνο με το ΦΠΑ 23%
- Η **έκτακτη εισφορά στα κέρδη των επιχειρήσεων του κλάδου θα αποφέρει το 2010 €80 εκ.** (με βάση τα αποτελέσματα του 2008) ενώ το 2011 με βάση εκτιμήσεις των εταιρειών αναμένεται να αποφέρει στα δημόσια ταμεία €64 εκ.
- Το Δ.Ν.Τ. εκτιμά ότι το σύνολο των εσόδων του δημοσίου από την έκτακτη εισφορά από όλες τις επιχειρήσεις της χώρας θα κυμανθεί σε €600 εκ ετησίως ενώ σύμφωνα με τον νέο προϋπολογισμό προβλέπονται 1 δισ. για το 2011.

Φορολογική μελέτη – Τιμές και ποσοστό φόρων

29

Ενώ οι τιμές προ φόρων μειώνονται συνεχώς, το μερίδιο της τελικής τιμής στον καταναλωτή που αφορά έμμεσους φόρους αυξάνεται και έχει ξεπεράσει το 25% της τελικής τιμής (ή 40% της τιμής προ φόρου) κατά μέσο όρο

Εξέλιξη τιμής ανά λεπτό υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και συνεισφοράς φόρου επί της τελικής τιμής 2005-2010

Φορολογική μελέτη –Οικονομετρικό μοντέλο

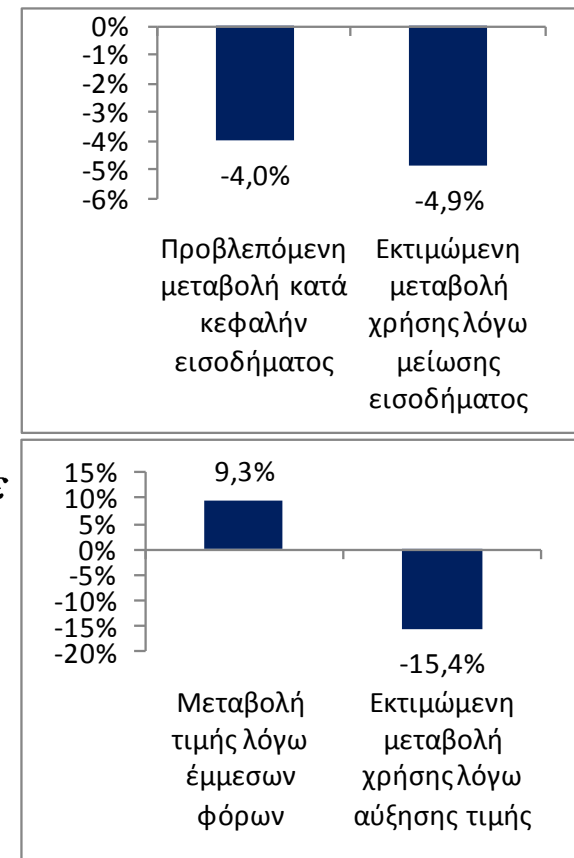
30

Η συνολική αρνητική επίδραση των αυξήσεων των φόρων το τελευταίο έτος και της αναμενόμενης μείωσης του εισοδήματος στη χρήση υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας εκτιμάται σε -20,2%

- **Σκοπός οικονομετρικής μελέτης:** για τον προσδιορισμό της ελαστικότητας της ζήτησης αλλά και τις επιπτώσεις από μεταβολές προσωπικού εισοδήματος των συνδρομητών
- **Μοντέλο:** Συσχέτιση της συνολικής χρήσης (total minutes) με το κατά κεφαλήν εισόδημα και τη συνολική τιμή ανά λεπτό (μετά φόρων). Περιλαμβάνονται controls για years, quarters και operators.

$$\log(\text{Minutes\_of\_Use}) = a_1 \log(\text{GDPC}) + a_2 \log(\text{Price}) + \varepsilon$$

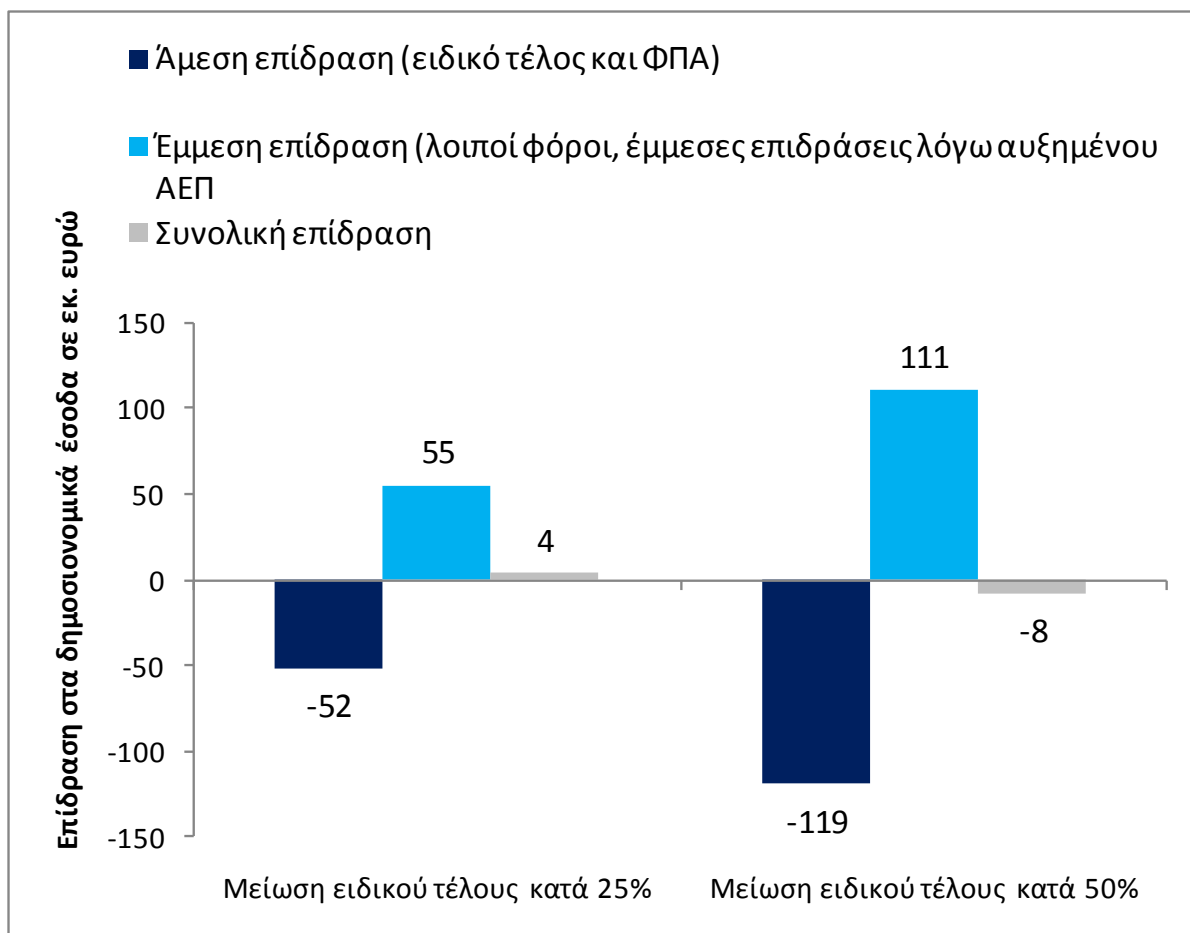
- **Στοιχεία:** τριμηνιαία δεδομένα από το Α' τρίμηνο 2005 έως το Α' τρίμηνο 2010. Πηγή των στοιχείων είναι η Merrill Lynch & Bank of America, η Τράπεζα της Ελλάδος και η ΕΛΣΤΑΤ
- **Αποτελέσματα:**
  - Ελαστικότητα ζήτησης στην τιμή: -1,645
  - Ελαστικότητα ζήτησης στο εισόδημα: 1,213

Φορολογική μελέτη – Σενάρια μείωσης του ειδικού τέλους

31

Μείωση του ειδικού τέλους κατά 25% θα αυξήσει τα δημόσια έσοδα κατά €4 εκ. και τις θέσεις εργασίας κατά 4 χιλ.

Αποτελέσματα σεναρίων στην ευρύτερη οικονομία

Μείωση 25% του ειδικού τέλους :

- Χρήση υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών: + 6,45%
- Εθνικό ΑΕΠ: + 0,1%.
- Θέσεις απασχόλησης: + 4 χιλ.

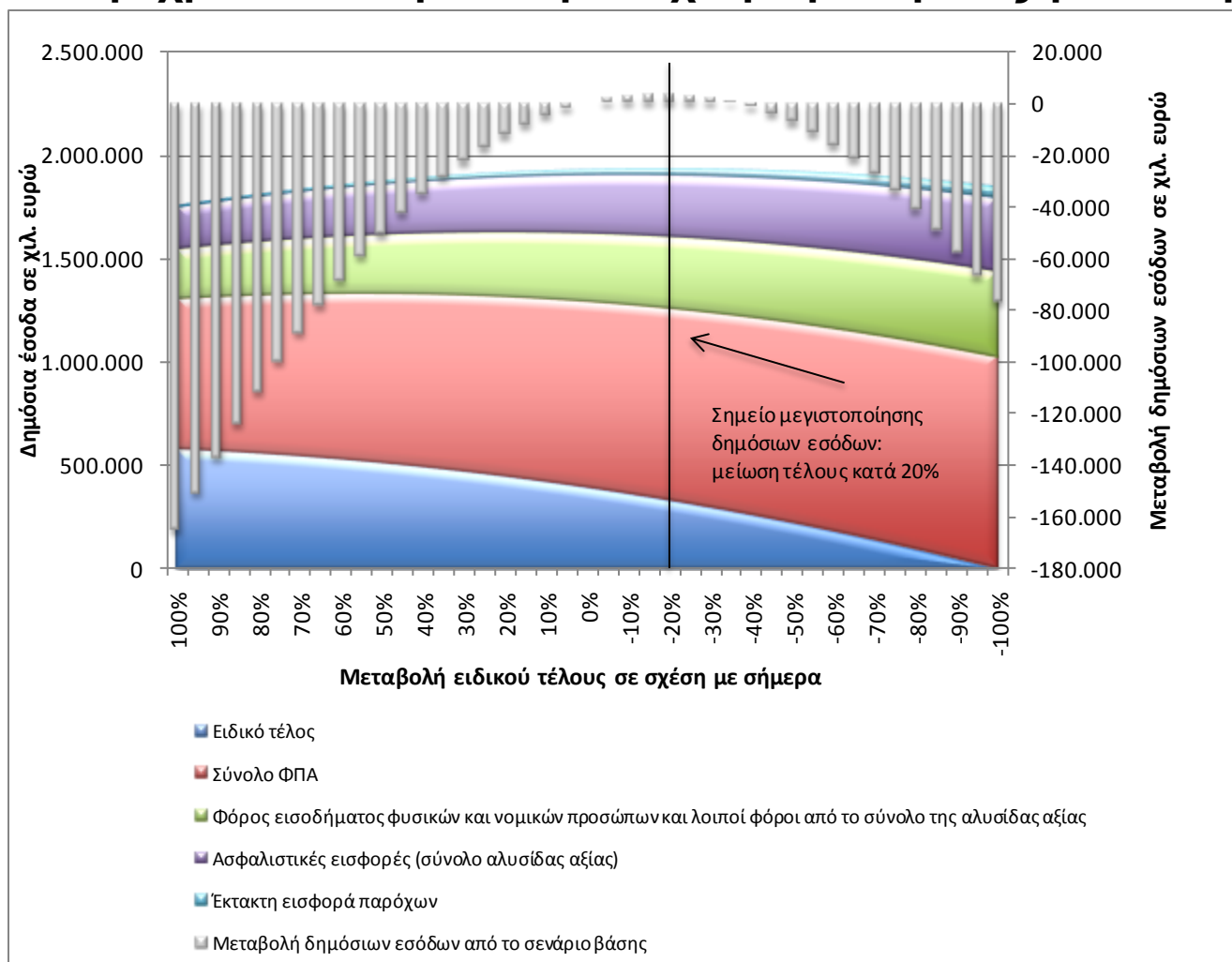
Μείωση 50% του ειδικού τέλους :

- Χρήση υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών: +12,9.
- Εθνικό ΑΕΠ: + 0,2%.
- Θέσεις απασχόλησης: + 8 χιλ.

Φορολογική μελέτη – Βελτιστοποίηση δημόσιων εσόδων

32

Τα δημόσια έσοδα μεγιστοποιούνται με μείωση του ειδικού τέλους κατά 20% ενώ μέχρι και 35% μείωση θα έχει μικρό όφελος για το δημόσιο.

Συνεισφορά του κλάδου στην Εθνική Οικονομία σήμερα

33

Η άμεση συνεισφορά της κινητής τηλεφωνίας στην εθνική οικονομία είναι σημαντική και φτάνει το 1,8% του ΑΕΠ, αλλά τα επόμενα έτη θα περιοριστεί μαζί με τα έσοδά του κλάδου

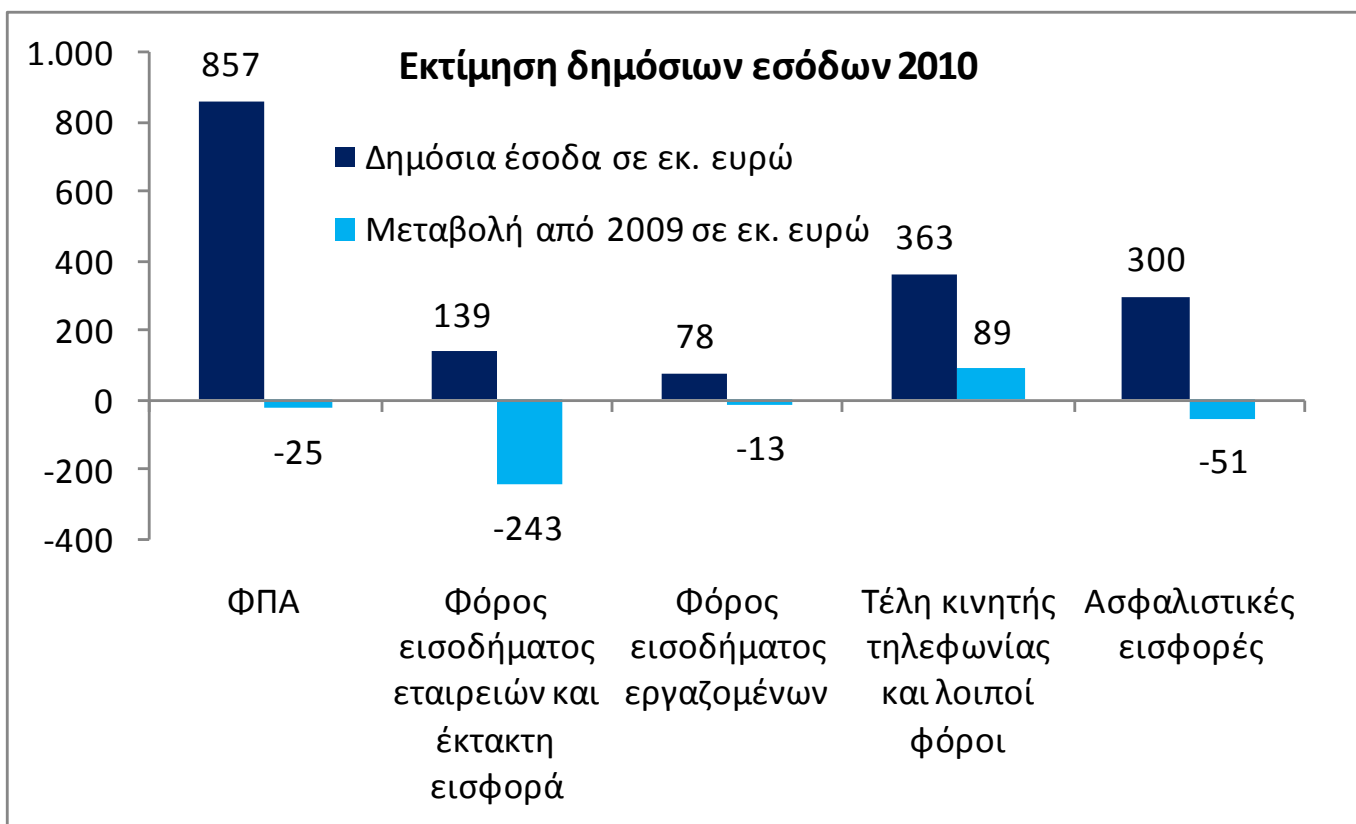
Στην Ελλάδα, ο κλάδος το 2009:

- αποτελούσε το **1,8% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)**, μόνο από την πλευρά της προσφοράς.
- ενισχύει την παραγωγικότητα της εθνικής οικονομίας μέσω της χρήσης των υπηρεσιών από επιχειρήσεις, γύρω στο **3,1% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)**
- συνεισέφερε **2 δις € στα δημόσια έσοδα** (εκ των οποίων τα 1,65 δις είναι φορολογικά έσοδα και περίπου 350 εκ. αφορούν σε ασφαλιστικές εισφορές),
- έχει δημιουργήσει (άμεσα και έμμεσα) **69 χιλ. θέσεις εργασίας** με ακαθάριστο εισόδημα €2,2 δις,

Συνεισφορά του κλάδου – δημόσια έσοδα

34

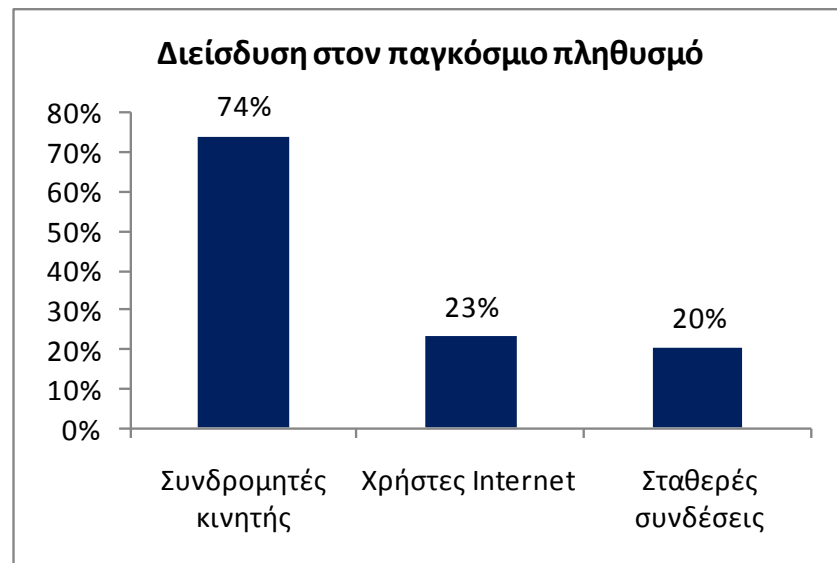
Τα δημόσια έσοδα που εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει ο κλάδος το 2010 θα είναι μειωμένα κατά 13% έναντι του 2009 και θα κυμανθούν στα 1,736 δισ.

- Όλες οι πηγές εσόδων εκτός του ειδικού τέλους θα σημειώσουν μείωση
- Ο κυριότερος λόγος μείωσης θα είναι η φορολογία των επιχειρήσεων παρά την έκτακτη εισφορά

Ο κλάδος διεθνώς, σε αντίθεση με την Ελλάδα, συνεχίζει να αναπτύσσεται καθώς εξελίσσεται σε νέες κατευθύνσεις (δεδομένα, social networking) οι οποίες όμως απαιτούν επενδύσεις σε υποδομές

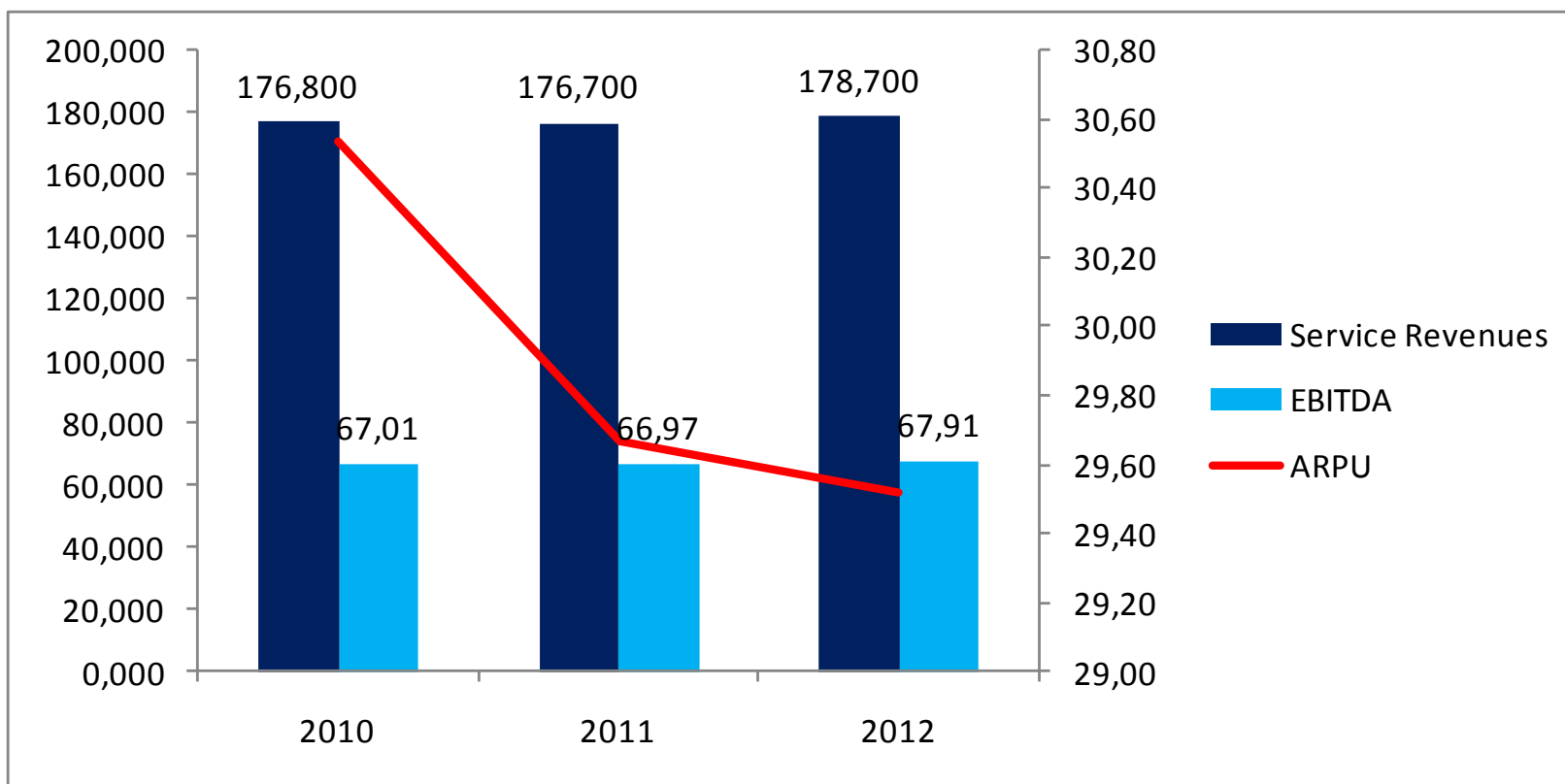
- Η παγκόσμια διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας το 2009 έφτασε το 60% και θα ξεπεράσει το 70% το 2010
- Τα παγκόσμια έσοδα του κλάδου εκτιμάται ότι θα φτάσουν το \$1 τρισ. γύρω στο 2012.
- Το mobile social networking είναι ένας από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες εφαρμογές του mobile broadband.
- Το υψηλό κόστος των υπηρεσιών δεδομένων, οι χαμηλές ταχύτητες των δικτύων και τα interfaces ήταν τροχοπέδη για την αγορά κινητών ευρυζωνικών υπηρεσιών και δεδομένων. Με την εγκατάσταση υποδομών 4G τα προβλήματα αυτά ξεπερνιούνται.
- Το 2009 οι πωλήσεις smart phone ξεπέρασαν το 10% της αγοράς συσκευών.
- Εκτιμήσεις του κλάδου είναι ότι διεθνώς το 2015 η κυκλοφορία στα δίκτυα θα είναι 10πλάσια από το 2008
- Το 2015, τα δεδομένα θα αντιπροσωπεύουν το 95% του συνολικού όγκου κυκλοφορίας.

Προβλέψεις – Ευρώπη: Έσοδα, EBITDA, ARPU

36

Με βάση τις προβλέψεις της Bank of America & Merrill Lynch, τα έσοδα από υπηρεσίες και το EBITDA του κλάδου στην Ευρώπη θα παρουσιάσουν οριακή αύξηση τα επόμενα δύο έτη.

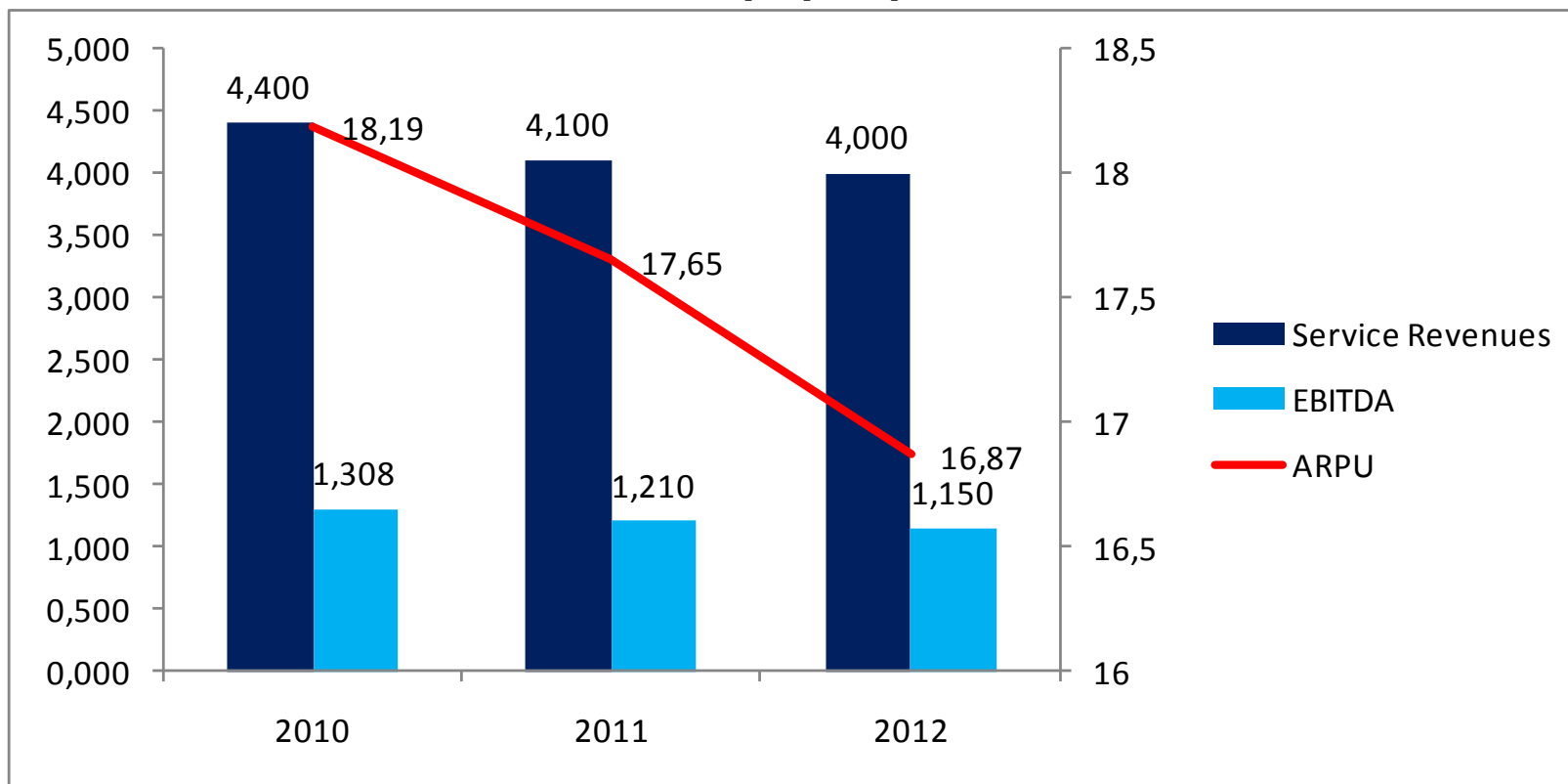

Πηγή: Global Wireless matrix 3Q 2010

Προβλέψεις – Ελλάδα: Έσοδα, EBITDA, ARPU

37

Με βάση τις προβλέψεις της Bank of America & Merrill Lynch, τα βασικά μεγέθη του κλάδου στην Ελλάδα θα εμφανίσουν συνεχιζόμενη μείωση τα επόμενα δύο έτη. Τα αρχικά στοιχεία για το 2010 είναι δυσμενέστερα των προβλέψεων.

Σενάρια για την συνεισφορά του κλάδου στο μέλλον

38

Η πορεία του κλάδου και η εξέλιξη του εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από το ρυθμιστικό και φορολογικό περιβάλλον

Σημερινές τάσεις :

- Η εθνική οικονομία σε ύφεση με πτώση 4% του ΑΕΠ φέτος, 2,6% το 2011.
- Η αύξηση των έμμεσων φόρων το 2009 – 2010 στον κλάδο αντισταθμίζει τη μείωση των τιμών.
- Η διείσδυση των καρτών mobile broadband στην Ελλάδα είναι μόλις 2% με ρυθμό ανάπτυξης 25% ενώ η διείσδυση των καρτών mobile broadband στην ΕΕ είναι μόλις 5,2% με ρυθμό ανάπτυξης 86%
- Με βάση την 15^η έκθεση της ΕΕ για τις τηλεπικοινωνίες, η καθυστέρηση στη χώρα μας μπορεί να οφείλεται στις δυσκολίες αδειοδότησης και δικαιωμάτων χρήσης

2 σενάρια για το μέλλον :

Σενάριο Α - Το ρυθμιστικό και φορολογικό περιβάλλον δεν αλλάζει:

- τα έσοδα από συμβατικές υπηρεσίες μειώνονται λόγω ύφεσης και υψηλής φορολογίας
- η διείσδυση mobile broadband αναπτύσσεται με τον ίδιο ρυθμό όπως και σήμερα

Σενάριο Β – Δύο αλλαγές:

- Το **ειδικό τέλος μειώνεται κατά 50%** με αποτέλεσμα την αύξηση της χρήσης υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας
- Το **ρυθμιστικό περιβάλλον διευκολύνει την ανάπτυξη των δικτύων** με αποτέλεσμα η διείσδυση mobile broadband να αναπτυχθεί με τον ευρωπαϊκό ρυθμό

Σενάρια για την συνεισφορά του κλάδου στο μέλλον

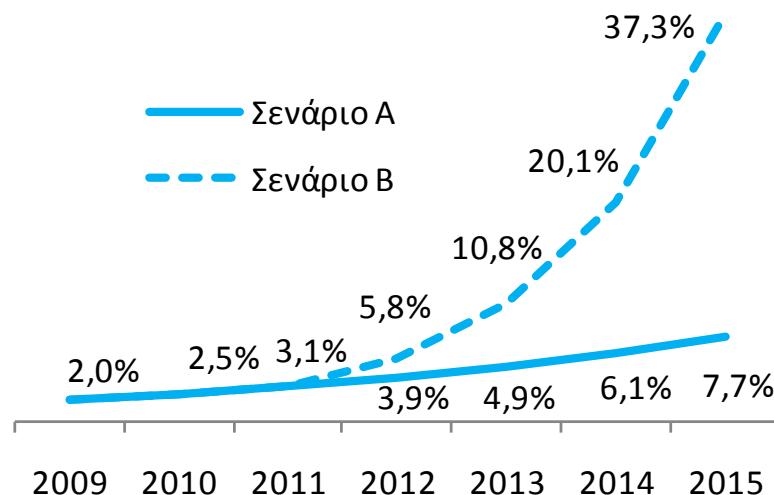
39

Στο τέλος της 5ετίας, τα δύο σενάρια μπορούν να διαφοροποιήσουν τελείως την εικόνα στα έσοδα του κλάδου στην Ελλάδα αλλά και στην ανάπτυξη του mobile broadband

Κύκλος εργασιών από υπηρεσίες
κινητών επικοινωνιών
(σε δις. ευρώ)

Διείσδυση καρτών mobile broadband

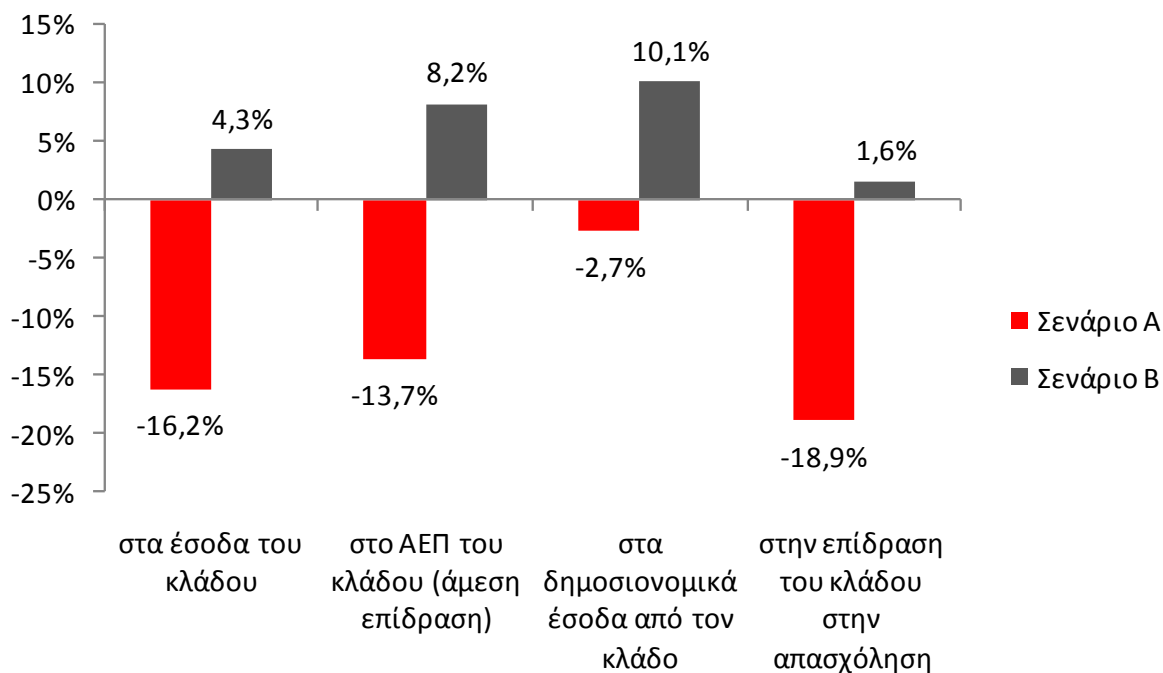

Σενάρια για την συνεισφορά του κλάδου στο μέλλον

40

Τα φορολογικά έσοδα από την αυξημένη ζήτηση και την ανάπτυξη του mobile broadband αντισταθμίζει τις απώλειες του δημοσίου από το χαμηλότερο ειδικό τέλος

Μεταβολή 2009 - 2015 ανά σενάριο

Διαφορές σεναρίων:

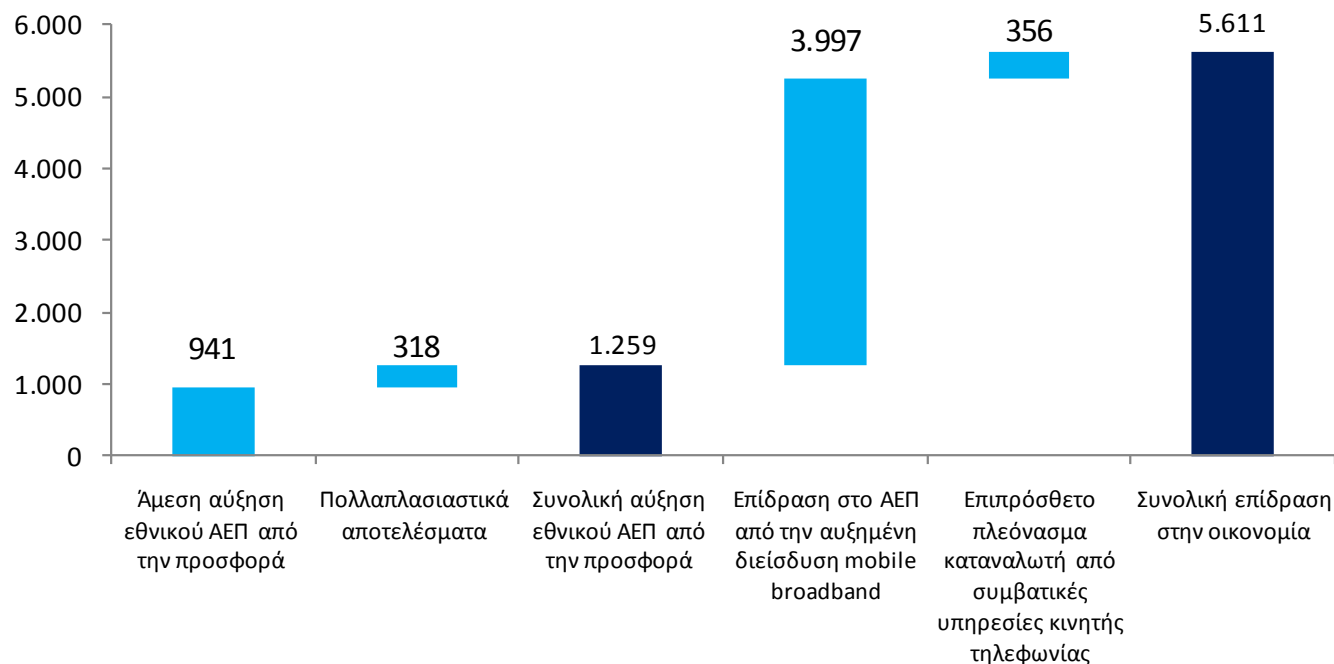
- €890 εκ. έσοδα για τον κλάδο
- Αύξηση ΑΕΠ κατά 0,37% (€0,9 δισ.) από την άμεση συνεισφορά του κλάδου
- 1,83% του ΑΕΠ σε έμμεσα οφέλη
- 14 χιλ. εργαζόμενοι
- €250 εκ. δημόσια έσοδα

Σενάρια για την συνεισφορά του κλάδου στο μέλλον

41

Μαζί με τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, την επίδραση του broadband στην παραγωγικότητα και τις ωφέλειες στους καταναλωτές από χαμηλότερες τιμές, η συνολική ωφέλεια από το σενάριο B εκτιμάται σε 2,2% του ΑΕΠ

Οικονομικές ωφέλειες σε εκ. ευρώ από το σενάριο B το 2015

Στις ανεπτυγμένες χώρες κάθε 10% αύξηση στη διείσδυση :

- των ευρυζωνικών δικτύων αυξάνει το ΑΕΠ κατά 1,21%.
- της κινητής τηλεφωνίας αυξάνει το ΑΕΠ κατά 0,6%

Παγκόσμια Τράπεζα (Qiang 2009)

*Για τον υπολογισμό της αύξησης του ΑΕΠ από τη διείσδυση mobile broadband, υπολογίζεται μόνο το 50% των ωφελειών που προβλέπει η Παγκόσμια Τράπεζα καθώς ένα μέρος του mobile broadband αντικαθιστά ή συμπληρώνει σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις

Αποτίμηση και Προκλήσεις του Κλάδου της Κινητής Τηλεφωνίας στην Ελλάδα

ΕΝΩΣΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Management
Consultants

Οκτώβριος 2010